

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Fulvii Androtii Societ: Iesv Theologi Opuscula spiritualia

Androzzi, Fulvio

Coloniae, 1611

R. P. Fulvii Androtii Societatis Iesu, Specvlvm Vidvitatis sive De Lavdabili Vidvarvm statu, Libellus omni generi personarum spiritualiter viuere desideranti, vtilissimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48641)

R. P. FVLVII

ANDROTII
SOCIETATIS

Iesu,

SPECVLVM
VIDVITATIS

sive

DE LAVDABILI VIDVARVM
statu, Libellus omni generi personarum
spiritualiter viuere desideranti,
vtilissimus.

RECENS EX ITALICO IDIO-
mate à pio ac docto viro in latinum
conuersus.

COLONIAE AGRIPP.
Sumptibus Petri Henningi,
ANNO M. DC. XII.

AVCTOR AD
Lectorem.

Quamuis hic liber sit scriptus
pro instructione viduarum
continet tamen multa valde
utilia documēta pro omni per-
sonarum genere, cupiente spi-
ritualiter viuere, quia docet
thesaurum pretiosum castitatis custodire, re-
franare ac moderari proprias passiones, ex-
ercere se in virtutibus, & tandem totum se
tradere seruitio Domini, ac creatoris nostri.
Hinc non inutiliter cuiuscunque status ac
conditionis sit, hoc opusculo vti poterit. Quis
librum Christiane ac deuote lector lege cum
studiosè, quia inde non tantum consolatio-
nem, sed etiam copiosum ac vberimum
fructum pro anima tua
capiēs.

PRAE

P R A E F A T I O.

O quod castitatem ama- *Judith. 13.*
ueris, & post virum tuum,
alterū nascieris, idēō & ma-
n⁹ Domini, confortauit te,
& idēō eris benedicta in a-
ternum. Hæc verba dicta

fuerunt ad sanctam illam, insignem ac
celebrem viduam Iudith, quæ propter
suam vidualem castitatem, meritò ia-
tantum digna fuit à Domino confor-
tari vt vinceret, & interficeret poten-
tissimū illum ac crudelissimū principē
Holofernē, qui innurribili stipas
exercitu, coram mun⁹ inuincibilis
videbatur; atque ita liberavit à morte
grauissimisq; tribulationibus & angus-
tias populū Israëlitiū, eumq; capitali
hoc suo è viuis sublato hoste, in pacatū
ac tranquillum reduxit statū. Quapro-
pter in celum vsque laudibus à summo
Pontifice euecta est his verbis: Tu glo- *Judith. 13.*
ria Ierusalem, Tu latitia Israël, Tu hono-
rificentia & maiestas populi nostri, quia fe-
cisti viriliter, & confortatum est cor tuum
à manu Domini; Ultra hoc, etiam per
suam vidualem continentiam prome-
meruit

4 PRAEFATIO.

ruit apud Deum æternam benedictionem; hoc est multiplicem gratiam in hoc mundo, & in cælo plenam quandam beatitudinem. Sic etiam omnes viduæ insistentes diligenter illius vestigijs, dignæ sunt, & meritò à Domino benedicuntur & confortantur, per gratiam, virtutem, & dona Spiritus Sancti; adeò vt in æternum sint benedictæ laudatæ, celebratæ, & beatæ; dummodò perseverauerint, vsque ad finem fideliter ac deuotè in sua viduali castitate. Postremò etiam, meritò præualebunt & occident, Dei auxilio confortatæ, Diabolum significatum per Holofernem. Verùm enim verò quò magis constanter ac deuotè perseuerent in suo statu, ac viduali continentia, ad iuti Spiritus Sancti gratia, dicemus aliquid ad hoc propositum.

QVOT SINT SPECIES
castitatis.

ET primùm dico tres esse species castitatis. Matrimoniale, viduale, & virginalem, significatas per terram bonam, in quam cecidit semen, prout legitur in Euang. quarum prima reddit fructum trigessimum; secunda
sexa-

Matth. 13.

VIDUITATIS. 5

sexagesimum; & tertia centesimum. si quis igitur non possit reddere fructum hunc centesimum, ad minus conetur reddere sexagesimum, ut ostendat se liberalem erga benedictum Dominum Deum liberalissimum.

Causa aliquot propter quas in nouo Testamento laudatur castitas vidualis.

PRIMA, cum tota hominis perfectio, in recessu à carnalibus, accessuque seu appropinquatione ad Deum creatorem nostrum consistat, quod fit, querendo, contemplando, honorando, timendo, ac diligendo ipsum super omnia, quò totum Euangelium tendit ac respicit; merito laudatur castitas vidualis, quæ facile viduas ad hanc perfectionem adducit, faciens ipsas aptas ad contemplandum res diuinas, amandum Deum, conseruandum cor mundum, ac mentem in Deo quietam retinendam, nec minus hoc nomine viduæ maritalis foeliciores sunt habendæ, quæ propter carnales delectationes & varias occupationes in matrimonio occurrentes, ad hanc perfectionem diuini amoris difficulter peruenire possunt.

2 3 2. Q. 18

6. SPECIVM.

2. Quia vidua magis est libera à carnalibus molestiis, nihil enim est quod ad eam hominem separat seu disiungat à spiritu, & magis excæcet, in rebus divinis, quàm vincit in concupiscentia.

3. Quia mens humana eo maiori cō-
integritate, fervore, atq; sinceritate Deum amat, quò minus eius affectus diffunditur occupatur, spargitur, & detinetur circa res sensuales, carnales atq; caducas. ☉

4. Quia maritata gignit filios, quos educare dū parvuli sunt, quātū sit laboris, curæ ac sollicitudinis, & quam hoc magnū impedimentū sit, ad consequendam spiritualis vitæ perfectionem, docet quotidianā experientia. Sed vidua ab huiusmodi molestiis est libera quare multò melius potest servire Deo.

5. Vidua est magis libera non tantum à vitio carnis, sed etiam ab occasione vanitatis, ac superbiam, quæ peccata sunt radices omnis mali. Necessè enim est, ut cōiugata se comptè ornateq; vestiat pro viri ac status sui conditione, ex quo læpè inter mulieres causatur vana gloria, superbia & invidia, quæ postea etiam multorum aliorum peccatorum sunt causæ, quia quod aliquando in sum pauperum gratia erogandum, hoc

v. 4. p.

V I D U I T A T I S . 7

vsu[m] propriu[m] cōuertit. Sed vidua incedet habitu suo nigro quē nō deponet; quare non est illi tantoperē necessariū colligere nūmos pro vestitu, neque illi est dedecus, sed potius honos, vili & abiecto habitu incedere; & propterea non habet inter alias superbiendi causam, neque præbet alteri occasionem peccandi.

6: Maritata non potest aliquando minus facere, quin se conferat ad conuiuia, nuptias, & alias solemniore[s], cum parentum vel consanguineorum, tum etiā amicorū conuentiones, in quibus non rarō committuntur peccata, præsertim hoc tempore. Ab hac distractione & peccandi occasione vidua plene est libera, quia se potest semper honestè excusare, quod hoc nō sit conueniens suo statui.

7: Quia viduarū status in se ipso consideratus, est frænum quoddam ad peccatū ac sanctè viuendum. Nam quando in illo iam versatur statu, non ampliùs illi hoc licitum est, quod forsitan licitū fuisset, quando erat maritata; Sicuti est conuersari cum hominibus, vagari per plateas, & fallere tempus nugis & fabulis inutilibus, in quibus maritata

a 4 magis

SPECVLVM

magis est libera, & libertas huiusmodi est causa multorum peccatorum, & ob id, vidua propter frænum sui status, non tot committit peccata, quot maritata committere solent.

8. Vidua cogitat ea quæ Dei sunt, ut sit Sancta corpore & Spiritu; maritata autem cogitat quomodo possit placere marito

9. Castitas vidualis laudatur non quod nubere malum sit, sed quia hæc castitas maior est & magis salutifera, & maioris etiam meriti ac præmij apud Deum, dummodo viduæ ita se gerant ut debent.

10. Quia vidua minus se occupat & minus est sollicita circa res mundanas & carnales quàm maritata.

Postremo Etiam si secundæ nuptiæ sint licitæ, nihilominus tamen non sunt adeo honestæ uti primæ, propter diuersas causas, nã non ita plene seu integre representant illam conjunctionem Christi & Ecclesiæ, tanquam vnici sponsi, vnice suæ sponsæ. Et cum Deus velit cor hominis totum sequitur quod vidua melius illi potest seruire, quàm maritata, quæ aliquando eò minus potest vacare deuotioni, si forsitan subinde habeat maritum moro-

VIDUITATIS

sum, & quod peius, si ille sit peruersus, sine deuotione, libidinosus, aut gulæ deditus, vel alia iniquus & impius homo, qui non permittat uxorem seruire Deo, sed illam semper impediatur, nunc murmurando contra illam, nunc rixando, aliquando etiam prouocando illam ad varia peccata, etiam ad libidinem, cum potissimum per hoc Diabolus intendat & operetur ut illa nihil boni faciat. Et plerumque viduæ quæ ad secundas nuptias transeunt, tales accipiunt maritos, Deo sic permittente qui noluerunt suæ solutionis seu liberationis gratiam agnoscere.

De veris viduis.

Plures sunt viduarum differentiz, aliquæ defuncto marito cogitant nubere alteri, & hæc quamuis viduæ sint, quæ corporaliter solatium mariti non habent, non tamen sunt viduæ, quoad mentem. Quia habent maritum in desiderio, quod desiderium potest esse bonum, & etiam malum; bonum, quando non potest viuere in viduitate, non habens inspirationem seruire Deo in tali statu, vel si esset in periculo cadendi in peccatum. Vnde dicit S. Paul: ad

a §

Tim-

Thimoth.: Volo ergo, iuniores nubere, fa-
 lios procreare, matres familias esse, nullam
 occasionem dare aduersario, maledicti gra-
 tia &c. Bonum etiam est, quando ipsa
 cognoscit quod non possit viuere casta,
 quia castitas est donum Dei, & non ita
 facile datur omnibus, & in hoc casu
 non esset malum iterum matrimonio
 se iungere. Nam etiam si hoc procede-
 ret ex mala radice nihilominus ta-
 men finis esset bonus. Est etiam bo-
 num, quando ipsa non haberet commo-
 ditatem rerum temporalium seu ne-
 cessaria vitae. &c. Verum si aliqua vellet
 ad secundas transire nuptias, propter
 solam libidinem, vel auaritiam, vel cum
 vellet qui multum haberet & magnas o-
 pes, aut propter superbiam, aut si quis
 magnae conditionis homo illam cu-
 piat in uxorem, vel propter amorem il-
 licitum, vel propter aliquam aliam pra-
 uam occasionem, vel peruersum finem,
 tunc absque dubio, illud suum dese-
 derium, esset peccatum. Tales igitur, quae
 denuo se volunt iungere matrimonio,
 non sunt verè viduae, nisi corporaliter.
 Aliae autem sunt quae non cupiant
 transire ad secundas nuptias, &
 haec in multiplici sunt differentia,
 quia

VIDUITATIS. II

quia earum viduarum multæ sunt:
 Nam accidit vt non velint maritum,
 aut quia non habent dotem, aut dubi-
 tant, & timent ne malè se matrimonio
 iungant, vel non vident modum aut
 media viuendi, vel propter alias occul-
 tas caussas, vel manifestas non possunt;
 & tamen earum conuersatio non est se-
 cundum statum vidualeni, quia nō ser-
 uant castitatem in secreto, & in aperto
 seu publico, etiam se tales ac tali mo-
 do demonstrant, vt dissoluti facilè in-
 telligant quid ipsæ desiderent. Ince-
 dunt enim valdè politè ac ornatè vesti-
 tæ, velis etiam aut sudarijs extensis, &
 crispatis crinibus. nō multum cooper-
 tæ in facie, oculis eleuatis sine pudore;
 libenter sunt in conuersatione iuuenū,
 cum illis rident, iocantur & inuunt
 res non licitas tales viduæ omninò fu-
 giendæ sunt, & nullo modo cum illis
 conuersandum est. Hinc S. Paul. dicit:
Adolescentiores autem viduas deuota,
cum enim luxuriata fuerint; in CHRIS-
TO, nubere volunt, habentes dam-
nationem, quia primam fidem iri-
tam fecerunt. simul autem & ociosa discunt
circuire domos, nō solum ociosa, sed & ver-
bosa & curiosa loquentes, qua nō oportet.

1. ad Tim. 3.

• • Satius

Satiùs igitur esset, tales iterum nubere
quàm indecenter viuere. Adhuc alie
viduæ sunt, quæ iam post deliberatio-
nem, statuerunt non amplius nubere
viuentes quidem castè animo & cor-
pore, verùm hoc non faciunt propter
amorem Dei, sed potius propter huma-
num aliquem respectum, vel amore be-
liorum, vel propter opes, vel quia me-
tuunt ne primo marito peiorem acci-
pian, vel demum quia ita natura sunt
affectæ, & quamuis secundùm opinio-
nem mundi, viuant honestè & Matro-
næ honestæ habeantur coram mundo,
nihilominus tamen tales, omnes mun-
dano seruitio sese addixerunt, viu-
tes quidem honestè, sed secundùm or-
dinarium politicè viuendi modum, &
cursum mundi. De rebus autem diuinis
parum sciunt, & minus faciunt, raro
orant, rariùs ieiunant, rarissimè confi-
tentur, & sic parum se exercitant in hu-
iusmodi rebus quæ ad pietatem & de-
uotionem spectant, raro etiam veni-
unt ad conciones, quas ego precor per
viscera misericordiæ Iesu Christi, ut il-
lam gratiam quam acceperunt à Deo,
non expendant ad honorem mundi,
sed ita ut recipiant præmium in celo,
& non in terra.

Ite-

Iterum aliæ viduæ sunt, quæ firmū quidem fecerunt propositum seruare castitatē, & seruire Deo toto corde, sed & eę ad huc differētes sunt; quia aliquæ earum non possunt separari aut à filijs, aut à filiabus, vel ab alijs cōsanguineis, idque propter iuuentutem, quam solum relinquere non expedit, aut propter aliquod regimen siue necessitatis, siue Charitatis non possunt separari à familia, sed oportet illas omnino ita viuere, quasi in societate quadam, ut sint quodammodo matres familiæ, tales autem quamuis non sint omnino seruitio Dei addictę; nihilominus tamē quia omnem suam operam quam familiæ præstant faciunt amore Dei, qui illis retribuet in vita æterna largā mercedem, neque ob id villo modo debent abstinere, ab ista sua sollicitudine. Nā qui contemnit aut negligit curam seu administrationem suorum, præsertim domesticorum, infidelis est & peior infideli ut dicit S. Paul.

Rursum sunt aliæ quidem desiderantes seruire Deo, & commodè possent separari à suis, magis liberè possunt vacare orationibus ac ieiunijs, sed non faciunt, aut propter pusillamini-

ratem aut compassionem, v eex alia
caussa.

Tandē adhuc & aliæ quædam repe-
riuntur viduæ , quæ separatæ ab om-
ni molestia & perturbatione munda-
na, nocte dieque seruiunt Deo in con-
templatione, tales sunt in statu ma-
gis tranquillo & magis dispositæ
ad acquirendam maiorem perfectio-
nem. Quo in statu fuit sancta illa vidua
Anna de qua dicit Luc. quod non dis-
cedebat de templo, ieiunijs, & oblecta-
tionibus , seruiens die ac nocte. Et
quamuis omnes viduæ quæ cupiunt ser-
uire Deo non possint habere istum af-
fectum & pium feruorem Annæ; co-
nari nihilominus debent ipsam imitari
quantum possint. Hinc concludimus
quod vera vidua ista sit, quæ non so-
lum seruat, & imposterum seruandi ca-
ritatem propositum habet, sed & se te-
ram Dei seruitio tradidit; Et quia isti
Dei seruitio nemo se rectè & bene
conformare potest, nisi cognoscat suæ
& mediæ , perueniendi ad hunc fi-
nem , dicemus quomodo vidua de-
beat actiones seu operationes ordinare
ac instituire, & quid pro hoc principa-
liter debeat intèdere, vt sciat operatio-
nes suas ad certam normam institue-

VIDUITATIS.

20, cum finis sit regula, secundum
quam res ordinantur.

De intentione Vera vidua.

Quando vidua deliberavit, & iam
statuit, esse melius vivere continenter,
habetque propositum constans ac fir-
mum, soli Deo servire, necesse est ut pri-
mum intelligat, quisnam huius vitæ
sit finis. ut sciat dirigere suas operatio-
nes & illas rectè instituere; Principalis
igitur finis propter quem non tantum
viduæ, sed quilibet etiam Christianus
debet rectè ac bene vivere, est honor
Dei, quem magis debet amare, quàm
salutem propriam. Oportet itaq; dili-
genter curare, ut non blasphemetur
nomen D E I, neq; vituperetur fides
ac Religio Catholica propter nostra
mala opera, & hoc magis spectat ad vi-
duas, quàm ad alias nonnullas perso-
nas, & propterea erunt mortificatæ &
maximè pudicæ. Nam, cū sint priuatæ
societate mariti carnalis, nō aliū quæ-
rent sponsum, quàm Iesum Christum.
Et quando non videntur honestam du-
cere vitam, immo contrarium faciunt,
tunc alijs & murmurandi præbent oc-
casionem, & multa alia peccata, com-
mittendi, quæ tendunt in contemptum
& Dei & sui ipsius atq; in scandalū pro-
ximi.

V 659

Vera igitur vidua inflammabit cor suum Zelo honoris Dei, & proponet sibi potius mori, quam vt per ipsam vituperetur Deus creator suus.

Secundo studebit Saluti animæ suæ considerans secum, quòd in hoc mundo nō habeat permanentem locū, quia statutum est omnibus semel mori, & sic necessariò ad alterum ex duobus terminis perueniendum, vel ad vitam æternam, vel ad pœnas æternas. Quare cum vidua perdiderit omnem suam consolationem in hoc mundo, omnem diligentiam adhibebit, ne perdat etiam in altero; sed vt potius acquirat sibi cum beatis perpetuam lætitiã.

Quid requiratur ad vitam æternam consequendam.

Primò puritas Cordis, quæ consistit in emundatione conscientie per confessionem, & hæc procedit ex corde contrito, de omnibus peccatis mortalibus, & quantum est possibile etiam de venialibus.

2. Oportet mortificare omnem effectum rerum terrenarum & ostendere se tantum facere gloriam Paradisi, vt etiam
omnes

omnes huius mundi diuitiæ & honores sibi videantur nullius momenti & adeo abiecti, viles, atque inanes, quàm homines reputant lorum terræ. Nam anima quæ tendit ad perfectionem, debet quotidie examinare atque perscrutari suos appetitus, atque desideria, & quando cognouit seu animaduertit in se affectum ad rem aliquam terrenam, quantumuis minimam, quam videtur inordinatè amare, quantum fieri potest abstrahat affectum ab illa. Nam, in quantum homo, inordinato amore est affectus, erga res creatas, in tantum certiam non amat Deum; qui amari debet ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, & ex omnibus viribus id est, ex toto intellectu, ex tota voluntate, ex tota memoria, atque omnibus alijs potentijs, & non permittat, vt intellectus suus aliud contempletur, intendat, vel intelligat, quàm solum Deum & hoc, quod ad illius gloriam ordinatum est, & suam voluntatem, neque amet aliū quàm ipsum; & si quid aliud amat, non amet, nisi quatenus ad ipsum ordinatum; sicut sponsa amat anulum mariti; propter amorem mariti: in sua quoque memoria, nō reponat vel con-

ser-

1. Cor. 10.

Matth. 9.

seruet aliud, quàm ipsum Deum eum
 suis beneficijs, & omnes operationes
 ad ipsum sint ordinatę sicut dicit Apo-
 stolus: *sive ergo maducatis, sine bibitis, si-
 ne aliud quicquid facitis, omnia in gloriam Dei
 facite.* Quamobrem oportet tollere af-
 fectum à rebus terrenis, & hoc modo,
 purificare cor, si velimus peruenire ad
 perfectum illius amorem, & ad perfec-
 tam quietē contēplationis glorię suę.
 Dicit enim saluator noster. *Beati mōdo
 corde quia Deum videbunt.* Et qui non
 habet semper oculum intentum adhęc
 puritatem non potest facere profectū
 aliquem in vita Spirituali, quia nescit
 quid facit. Omnia enim ieiunia, vigi-
 lię, orationes, elemosynę, lectiones,
 omnesque prædicationes ordinantur
 ad hanc purificationem, ad quam qui
 non tendunt multa committunt pec-
 cata & sæpè grauiora, quę vix credunt es-
 se parua, quia non sciunt neque vident,
 quam sint ea contraria puritati, in
 quam fixum non habent oculum, sed
 illi qui semper tendunt ad hanc purita-
 tem, vident omnia peccata etiam mi-
 nuta, de quibus dolent, quia animad-
 uertunt quod contaminant mentem,
 quam semper cupiunt mundare. Et
 possunt

VIDUITATIS.

19

posito, quod vidua suo iudicio non haberet affectum, ad vllam rem creatam, ignorat tamen an sit in gratia Dei, sicut dicit scriptura. Et propterea ponuntur hic aliquot signa seu inditia, per que conijci potest vtrum anima sit in gratia Dei.

1. Si sibi nō est conscia alicuius peccati mortalis de quō non sit verē & bene contrita ac confessa.
2. Si sentit tedium huius mundi.
3. Si in se habet vehemēs desiderium ad patriam cælestem.
4. Si delectatur sacris scripturis, atq; rebus diuinis.
5. Si habet aliquem gustum in orationibus.
6. Si libenter audit verbum Dei.
7. Si sæpius sentiat in se diuinam seu internam inspirationem, & si similes alias diuinæ gratiæ coniecturas habeat, quæ sunt quasi infinitæ, cognitæ tantum à sanctis, qui se exercent in diuinis contemplationibus, per quas se sentiunt quodammodo multis modis certificatas quod sint in gratia Dei.

Si igitur non habent ex his signis, prosternant se ante pedes crucifixi & plac-

plangent quotidie peccata sua idque tã
 dtu, donec sentiant aliquam in eternam
 inspirationem & consolationem S. Spi-
 ritus, per huiusmodi enim spem nobis
 dat, quod peccatum per gratiam sit re-
 missum & condonatum. Talis etiam
 vidua oportet sæpius confiteatur, & se
 iustorũ ac piorũ hominũ orationibus,
 magna cũ animi humilitate commẽ-
 det. Si autem, in se senserit signa diuinę
 gratiæ, non propterea elato erit ani-
 mo. Nam inter virtutes, sola perseverã-
 tia coronatur, immò persistat in maxi-
 mo timore cum recordatione tempo-
 ris præteriti, considerando singularem
 gratiam Dei erga se, qui illam & de
 mundo, & de lupis & c. eripuit, consti-
 tuens in gratia sua, & hoc beneficium
 seu donum maius est, quàm si fecisset
 illam Regnam mundi. Nam omnes
 totius mundi Thesauri non possunt
 dare vel minimam guttulam, vnus
 saltem gradus gloriæ, quem tamen
 gradum dat gratia.

*Documenta quadam S. Pauli quæ spectant
 ad viduas.*

1. Timoth. 5. Scribens S. Paulus, ad Timoth. di-
 cit, *viduas honora*, illas nempe, quæ be-
 ne familiam suam, non tantum filios,
 & filias, nepotes & alios consanguineos
 os seu.

V I D V I T A T I S. :24

os seu cognatos, sed omnes suos sub-
ditos instruendo illos in bonis mori-
bus & virtutibus reprehendendo & cor-
rigendo illos quando errant.

2. Dicit vt viduæ sperent in Deum,
& confidant in misericordia eius & in
ipso solo quærant omnem consolationem
suam, eleuantes mentem suam in Deum,
& hoc semper magna cum humilitate,
& quoties possunt fundant semper ar-
dentes orationes implorantes sæpe di-
uinum auxilium, quo præseruentur à
malis, liberentur à peccatis & replean-
tur donis gratiæ suæ, atque tandem di-
rigantur ad æternam fœlicitatem.

3. Dicit, quod vidua quæ viuit in de-
litij, in consolationibus mundanis, in
iocis, ac risibus, vel in alijs similibus
vanitatibus, viuens mortua sit. Nam
quamuis viuat corpore, in anima ta-
men mortua est, per peccata, nec potest
facere quidquam, quod vitam æternam
consequendo sit meritum.

4. Præcepit viduis, vt sint irreprehē-
sibiles, hoc est, omnibus bonum ex-
emplum præbentes, & vt non solum
sibi caueant à peccatis mortalibus, sed
etiam magna cum diligentia, & quan-
tum fieri potest fugiant venialia. Hinc
manifestum est quàm necessarium sit
vt

vt viduæ viuant maturè, timoratè de
deuotè, & cum maxima circūspectio-
ne seu custodia ad exemplum S. Iudith
de qua scriptum est: *Nec erat qui loque-
retur de illa verbum malum.*

cap. 3.

5. Dicit quod vidua frequenter de-
beat cogitare de rebus diuinis vt sit
sancta corpore & spiritu.

*Quomodo quadam vidua qua alijs magis
prestant, maius habeant meritum.*

1. Iste sunt quæ remanent viduæ, cum
adhuc sint adolescentiores, & aptæ seu
idoneæ Matrimonio; tales enim cæte-
ris plus meriti habent apud Deum, si
tamen ita permanserint propter amo-
rem. Diuinæ Maiestatis.

2. Si sint formosæ, diuites nobiles, &
aptæ secularibus negotijs.

3. Et iste plus meriti habent, quæ pro-
pterea tantum viduæ manent, vt eo pu-
tius ac quietius Deo seruiant, suæque
diuinæ Maiestati magis placeant, non
propter filios, suos, quia tales viduæ
parum vel nihil meriti sibi acquirunt.

De verarum viduarum sollicitudine Secunda.

1. Sicut Turtur, est animal castum; nã
vbi semel perdidit fociam, nunquam
amplius alteri associatur, sed toto vitæ
suæ tempore gemibundus & solitarius
circumuolat; sic etiam vidua, vbi mari-

suam

sum suum perdiderit, firmum faciat propositum, non se coniungendi amplius alteri sed quod deinceps velit seruire Deo toto corde, & reputare se viduam, nā quoad corpus, quā quoad spiritū. Quoad corpus, quia perdidit maritum suum carnalem, & quod spiritum, quia necdā separata est à Christo sponso spirituali.

2. Quia non potest amplius recuperare maritum carnalem defunctum, diligenter cauebit immorari debet, ne etiam perdat sponsum animæ suæ, sed ut illum inueniat in altera vita, in qua fortassis recuperabit simul etiam maritum suum carnalem.

3. Cū sit in statu viduitatis, cogitabit, quod nō velit posthac viuere in delitijs, gaudijs mundanis, seu humanis consolationibus, sed potius semper in gemitu & planctu.

4. Secundum laudabilem consuetudinē, viduæ nigro vsuntur habitu tempore luctus, seu viduitatis suæ, & plerumque multum sunt velatæ vel coopertæ, hic habitus vt indicat luctum, sic & frequentes lachrymas, & non risum vidua igitur cōsiderado, quod in amissione mariti, omnē perdidit consolationē mūdānam simul etiam pro certo
habe.

habeat & cogitet sibi amplius non li-
 cere. huiusmodi quærere solaria; &
 quod adhuc longè absit à celesti patria
 vidua quidem hinc reputata, à vero
 sponso Iesu Christo, sed cum pericu-
 lo non inueniendi forsan vnquam, si
 currat post peccata seu desideria sua.
 Debet igitur semetipsam colligere,
 & totaliter separari, à conuersationi-
 bus secularibus; & (vt inquit Aposto-
 lus) non debet se conformare huic sa-
 culo, sed quotidie magis quærere re-
 nouationem internam.

5. Totaliter abstinabit à conuersati-
 one & familiaritate hominum exte-
 norum, qui non sunt cōsanguinei, vel
 aliquid negotij cum ipsa habeat, maxi-
 mē si sint iuuenes. Quia ex tali conuer-
 satione semper aliqua generatur rubi-
 go peccati, & nota infamiae. Et si ipsi
 iuuenes vtrō sese ingererent, cum ali-
 qua præsumptione seu arrogantia, vte-
 tur vidua & grauitate & asperitate ali-
 qua in loquendo, atq; talem illis offē-
 det vultum, vt omnino desperent se
 ad illam vlium habituros aditum; Nā
 hoc hominum genus vbi animaduer-
 terit, vel in risu, vel ex aspectu, vel ex
 verbis leuioribus, aut tuauioribus, mu-
 tati mulieris fidem & animū, ipsam
 que

que ad suam voluntatem facile inclinaturam, tunc mille modis & artibus etiam sub specie boni, si à Diabolo paulatim instructi, & edocti, accedunt, & tentant, & sæpè suum assequuntur intentum, quod non fuissent consecuti, si in principio vidua se ostendisset alienam ab huiusmodi rebus.

6. Quantum fieri potest fugiet consortium & familiaritatem, etiam suorum amicorum & consanguineorum, præsertim ab illorum qui sunt ex parte mariti, à cognatis & à germanis eius fratribus, maximè iunioribus, abstinabit, eo saltem modo, vt cum nullo habeat arctam familiaritatem. Nam concupiscentia eò magis inflammatur & incitatur contra rationem, quantò eius operatio strictius aut seuerius est lege prohibita, vnde nisi acrius fuerit repulsa ab initio, propius semper se adiungit, & tendit ad res maximè & ad operationes planè bestiales. Hinc multi reperi fuerunt & etiamnum de præsentibus non exiguo numero reperiuntur, qui propter talem conuersationem seu familiaritatem, nec habuerunt nec habent vllum respectum, aut reuerentiam vel sanguinis, vel etiam prohibitionis legum, sed vniuersi sunt sicut equus & mulus

b

mulus

mulus in ipsam proprijs sanguinis
 spurcitiem, idque etiam in proximo
 gradu; Quare cum cognatis, cōsanguineis,
 vel etiam fratribus, hoc tantum
 sufficiat quantum loqui necessarium
 est. Et in rebus domesticis, vel spiritalibus,
 vel etiam alijs necessarijs potius
 deficiat, quàm superabundet, etiam
 vidua esset vetula, vel illius saltem aetas
 talis, quod nihil periculi foret timentis
 nihilominus tamen huiusmodi familiaritas
 illi non conueniret, quia etiam
 adolescentioribus viduis res mali ex-
 pli, quia hoc modo mens abstrahitur
 cōtemplationibus & orationibus, vel
 etiā propterea quia nimia familiaritas
 parit contemptum, atque sic illi non
 defertur debitus honor, ac reuerentia
 & per consequens, etiam illius docu-
 menta parum iurant, vel ædificant.
 7. Vidua quoque fugiet conuersationem
 foeminarum extranearum, sine
 ignotarum, hoc est sanguine vel affinitate
 sibi non coniunctiarum & cum
 quibus nihil negotij habet, potissimum
 tamen vitabit iuuculas & vanas; nam
 vt dicit Salomō, *Amicus stultorum som-
 nis efficitur*, videndo enim vanum illu-
 rum vestitum, & audiendo verba leu-
 ra, ex huiusmodi mundana conuersatione

Prover. 13.

VIRGINITATIS.

27

tionis consideratione, eor illius quasi
iaculo quodam ignito perfoditur, hinc
paulatim crescent vana desideria & il-
linc recedent ab illa bonæ cogitatio-
nes, & hoc modo adeò erit intricata,
vt etiam maxima cum difficulta-
te vix eadem possit redire ad eor. Om-
nino igitur huiusmodi conuersationes
fugiendæ sunt, etiam si multò antè fuis-
sent inchoatæ.

Necesse est, vt sibi bene caueat à ni-
mia familiaritate, non tantum consan-
guinearum, sed etiam domesticarum
suarum, quia præbent occasionem, vt
mens extrauagetur, & distrahatur, & sic
occasione huius conuersationis op-
tet etiam conuersari cum alijs extrane-
is, vtriusque sexus personis, quæ illac
veniunt inuisum, & cupiunt se dome-
sticis associari. Solent enim multi disso-
luti etiam hoc medio quandoque vri;
Nam quâdo non possunt liberè, vt op-
tant loqui cum amica tua, quæ iunt oc-
casione amicitiz cum aliquo suo co-
gnato, & hoc medio introducuntur ad
illius colloquium. Oportet igitur om-
nem fugere familiaritatem & quan-
tum fieri potest, solitariam vitam du-
cere ne aduersarius noster, vllam occa-
sionem intradi habeat.

D 2

Postre-

Postremò etiam vidua cane peius & angue fugiet conuersationem quorundam hominum, qui vocantur spirituales, sunt tamen seculares. Quia frequenter se spiritus conuertit in carnem; homines enim verè spirituales fugiunt foeminas; & sic, foeminae verè spirituales fugiunt etiam homines; Ita quoque vidua, quæ conuersationem & familiaritatem habet, cum eiusmodi hominibus, maiori se exponit periculo, quàm alia. Nam tentatio quò magis est occulta, & subtilis, atque plus prætextu vel specie spiritus palliata, eo periculosior est. Quidquid igitur cum tribus de Deo & rebus diuinis est tractandum, hoc paucis expediatur verbis absque vlla conuersatione seu familiaritate, & non est loquendum istis, nisi in præsentia aliarum personarum, idque breuiter & rarò. Nam, quemadmodum S. Ioannes dicit; Totus mundus in malo ligno positus est, & maximè hisce nostris temporibus.

De virtutibus & operibus spectantibus ad ipsas viduas.

1. Vidua, quantùm fieri potest, operetur, quærat veram & spiritualem pacem & quietem.

& quietem mentis in Deo, illi q; seruire mundo corde, & suauiter inhætere studeat. Sciat autem se hoc non posse præstare, nisi sit patiens in aduersitate, & non turberur omni re minima. Necesse igitur est, vt Deum semper habeat præ oculis, quia sic offensionem Dei euitabit, & libera erit ab ira, tristitia, impatientia, & omni amaritudine animi.

2. Contemnet consolationes mundanas, repellet à se omnes delectationes sensuales, & vitabit immodicos risus, facerías, & omne genus dissolutionis, neque in cibo & potu, quare oblectationem vel gustum, sic etiã in somno, & molli atque superfluo vestitu, qui sit tantum secundum decentiam, & ipsius naturæ atque necessitati conformis.

3. Sæpè deuotas fundet preces, idque in Ecclesia & sub diuinis officijs, & domi occupata sæpius in Deum eleuabit mentem orando, & meditando, sicut faciebat sancta illa vidua Anna; *que nõ discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus seruens nocte ac die.* Luc 2.

4. Proprium corpus mortificabit ieiunijs, vigilijs, ac disciplinis, sicut dicebat S. Paulus, *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo*, sicut etiam faciebat

b s Anna

Iudith. 8.

Anna; similiter legitur de Iudith vidua quod portaret cilicium & ieiunaret exceptis festis. Huiusmodi enim leiunia & carnis macerationes, admodum necessariae sunt viduis, praesertim adolescentioribus, in quibus caro semper pugnat aduersus spiritum, debent tamen esse discretæ, ne nimium debilitetur corpus, & postea non possit seruire Deo.

Hai. 58.

1. Quantum potest se exercebit in operibus misericordiae, seruiendo pauperibus, & infirmis, visitando, consolando, & hospitio illos excipiendo, atque vestiendo. Sicut dicit scriptura; *Frangis esurienti panem tuum, & egeros vagos inuoc in domum tuam. cum videris nudum operi eum, & carnem tuam ne despexeris.*

6. Non cutabit vidua ornatum in vestitu, neque vestes habebit sumptuosas, vel vanas, sed simplices & modestas, ne aliquem hoc modo prouocet ad illicitum amorem, & carnalem. Nam S. Hieronymus dicit, praebere saltem occasionem (etiam si inde non oriatur malum) est peccatum.

7. Non sit Vagabunda, nec circumuecat domos, sed diligat stare domi suae quantum fieri potest, & ibi semper sit occupata circa salutem animae suae, &

cut legitur de Iudith. quæ in superiori-
bus dom^o suæ fecit sibi secretū cubiculū, *Iudith. 8.*
in quo cū puellis suis clausa moraba-
ur.

8. Debet vidua esse timorata, sobria
modesta, humilis, amore Dei flagrans,
frequens in Ecclesia, ac super omnia in-
cedere demissis oculis, vitare conuiuia;
dolere ac pœnitentiã agere de pecca-
tis præteritis, satisfacere pro defuncto
marito, deniq; esse debet in omnibus &
per omnia exēplaris & irreprehēnsibilis.

Documēta aliquot D. Augusti pro viduis.

Primo, inquit D. Augustinus, Viduas
non esse laude dignas, ex eo quod ha-
beant filios; sed quod eos bene ac piē
educauerint, retrahendo ac coercendo
à malo, & instituendo in bono.

2. Docet ne contemnant alias, quæ
ad secundas & plures etiam nuptias,
transeunt. Nam & ipsæ idem fecissent,
nisi Deus illis dedisset gratiã & auxiliū.

3. Ne minorē adhibeāt diligētiã ut Deo
placeāt quā maritatae ut placeāt mari-
tis suis. Quò enim magis Deo placue-
rint, eò magis beatę dicēdę sūt. Huic er-
go studeāt placere, interiori mētis pul-
chritudine, omniq; virtutū genere scite
exornēt, præcipuē humilitate, castitate,
sapiētiã & dilectione, & loco delectati-
onū carnaliū, oblectēt se cōsolationib^o

spiritalibus, hoc est lectione sacra, oratione, psalmis & hymnis, bonis ac pijs cogitationibus, frequenti etiã bonorum operũ exercitio, spe vitæ æternæ; eleuatione cordis in Deum, cū gratiarũ actione de omnib⁹ beneficijs suis,

4. Monet ne dent operam Māmōni, & cupiditati diuitiarũ, neq; illũ affectũ & amorem apponant pecuniæ, quæ erga defunctum maritum habuerũt. Vnde scriptura dicit: quod nihil sceleratius & iniquius, Quã amare pecuniam Procurabunt igitur vt in seipsis amor diuitiarum extingatur, sicut paulatim extinguitur amor erga defunctum maritum, corq; accendatur amore ac desiderio tubueniendi pauperibus elemosynis; Nam elemosyna multũ iuuat viduas, ieiunia quoq; & vigiliæ, quæ cum discretionẽ ad honorẽ Dei instituntur, quãuis per se videantur satis molestæ, in dilicias & consolationes spirituales conuertuntur. Quia amanti nihil difficile, ex quo quis enim etiã molestõ labore capit delectationẽ; Quod facillẽ apparet, & clarum est in venatoribus, piscatoribus, & similibus alijs; Verũ magna est miseria humana quod tantoperẽ delectetur molestõ ac laborioso desiderio, capiendi feram aliquã, & nul-

& nullatenus delectetur simili desiderio seu labore, acquirendi & inueniendi Deum.

5. In eo sint totæ, vt præbeant de se aliquod experimentū, seu bonū exemplū, non vt propterea laudentur, sed ad honorem Dei, & ædificationem proximī; qui enim bonum nomen seu famā negligit, crudelis est, & qui malum præbet exemplum, occidit proximum spiritualiter; hinc non tantū debent abstinere ab omni opere vitioso seu malo; sed etiam ab omni specie mali, ne se reddāt suspectas. Et si fortassis maligni aliqui, ex melle fel suxerint, hoc ferent patienter, & quantū ad se attinet lætabuntur in Domino; quia copiosa erit merces earum in cælis, si tamen perseuerauerint vsque in finem.

6. Quamuis viduæ sint diuites, nobiles, sanctæ, & habeant filios ac filias, oportet nihilominus semetipsas reputēt planè desolatas, spernā q̄; omniū solatia præter vnus Dei, cogitē q̄; sēper in corde, se esse peregrinas & exules in hac lachrymarū valle, hinc expositas multis periculis, & procul valde à solatio gerno; & se adhuc dubias ac incertas, an ad illam cælestē gloriā sint peruenturæ. Quare exclamēt cū Propheta dicendo,

Psalm. 119. Non mihi quia incolatus meus prolongatus est, habitans cum habitantibus Cedar, multum incolata fuit anima mea. Et cum Apostoli plangendo dicant: Infelix ego, quis liberabit à corpore mortis huius?

Rom. 7.

7. De filiis suis non debent gaudere multum, nisi in quantum viderint illos timere Deum, & vivere laudabiliter. De insuperabili patientia quam viduae debent habere in omni sua aduersitate.

Eccl. 8.

Famosissima illa & sapientissima Vidua Iudith, omni virtutum genere ornata, exhortatur etiam viduas ad patientiam in rebus aduersis, pulcherrimis illis verbis, quando dixit. Memores esse debent quemodo pater noster Abraham tentatus est, & per multas tribulationes probatus. Dei amicus effectus est, sic Isaac sic Iacob, sic Moyses, & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui tentationes non susceperunt cum timore Dei, exterminati sunt ab exterminatore, & à serpente perierunt. Humiliemus igitur animas nostras in spiritu contrito & humiliato, & seruiamus Deo illiusque in rebus aduersis consolationem humiliter expectemus, reputantes quod omnes tribulationes & afflictiones eueniunt nobis, ad emendationem nostram & in bonum.

Conf.

*Causse aliquot, cur vidua debeant esse
patientes.*

1. Quia aduersa patienter ferendo, cō- *Luc. 1.*
formant se omnibus Dei electis, utpo-
te S. Patriarchis, Prophetis Apostolis, &
omnibus alijs sanctis, qui quò Deo fue-
runt Chariores, & magis dilecti, eò gra-
uiores & duriores aduersitates passi
sunt in hoc mundo.

2. Quia sufferendo fortiter & alacri- *Apocal. 3.*
ter tentationes & aduersitates, fiunt a-
mici Dei, ut legimus de Abrahamo.

3. Quia possidebimus animas nostras
in cælo, ut dicit Euāgelista qui non est
patiens, non intrabit in regnū cælorū.

4. Quia exerceri & probari in tribula-
tionib⁹ & aduersitatibus, est certū indicium
singularis Dei amoris erga nos, sicut di-
cit; Ego quos amo arguo & castigo. Si igitur
à Deo cupimus amari, gaudeamus &
lætetur, in signis huiusmodi sui amo-
ris, hoc est in aduersitatibus & tribula-
tionibus.

5. Pari libenter, non tantum est ami-
citæ Dei, & diuini sui amoris erga nos
indicium; sed etiam quod sumus filij
eius &c. Sicuti S. Paul. dicit.

b 6

6 Qui 1. Cor. 11.

*Tob 3. in
fine.*

6. Qui sunt patientes in aduersitatibus propter amorem Dei, non tantum à sua diuina Maiestate coronantur in caelo, sed etiam in hac vita lauauerunt ac multipliciter consolabuntur. Vt dicit Tobias, *quia post tempestatem tranquillum facis, & post lachrymationem & fletum exultationem in fundis.*

7. Quia per tribulationes & persecutiones mundamur à vitijs præteritis, & præseruamur à peccatis: vnde dicit Tobias ibid: *Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum qui cum iratus fueris misericordiam facies & in tempore tribulationis peccata dimittis his qui inuocant te.*

Psal. 91.

8. Quia tribulationes nos disponunt ad gratiam Dei & reddunt nos dignos sua præsentia, & conspectu diuino, sicut ipsemet dicit in psalmo, *Cum ipso sum in tribulatione*; Et propè est his Dominus qui tribulato sunt corde. S. Martinus dicebat: quòd misericordia Dei, hominibus tribulato specialiter adesset.

9. Per tribulationes conformamur Christo, qui passus est pro nobis, si igitur cum Christo volumus regnare in altera vita, non recusemus etià hinc pati cum illo, quia vt dicit Apost. *Si patimur cum Christo, & conregnabimus.* Et S. Petrus dicit, *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens*

exemplum, ut sequamini vestigia eius.

10. Per aduersitates & tribulationes præ-
sētis vitæ liberamur à supplicijs futuris;
& sic cū humilitate ac deuotione suf-
ferre tribulationes, est compendiosa,
immo rectissima & optima via perue-
niendi ad cæleste regnum.

De ieiunio Viduarum.

Quia caro vt dicit Apostolus con-
cupiscit aduersus spiritum, utq; semper ro-
pugnat. Et è contrario: spiritus aduersus
carnem; tamen necessarium est nutri-
re hanc nostram carnem, sicut idem
quoque alio in loco dicit: Necesse est,
vt, qui in hoc mundo vult bene viuere,
ea in abstinendo discretionē vtatur, ne
limites excedat in macerando & affli-
gendo corpus suū nimium, etiamsi nō
sit ad eō negligens, vt sinat crescere spi-
nas carnis ad suffocationē spiritus, sed
scire hanc mediocritatē & discretionē,
summo opere est necessarium nostris vi-
uis, quibus conuenit & expedit sæpè
ieiunare & orare. Verū est, quod de hoc
non possit dari certa regula propter cō-
plexionum diuersitatem, & alias cir-
cumstantias; nihilominus tamen pos-
sunt præscribi aliquot regulæ genera-

Gal. 5.

les, secundum doctrinam Sanctorum,
 & imprimis quoad ieiunia Ecclesie, Vi-
 dua sana & non habens legitimam ex-
 cusationem obligatur ad omnia ieiunia,
 à S. Matre Ecclesia indicta, eaque
 deuotè seruare debet. Et quia Dominus
 Saluator noster dixit Hospiti seu stabu-
 lario. *Quodcumq; supererogaueris, ego tibi
 rediero reddam tibi.* Ultra ieiunia Ec-
 clesie debent adhuc certis diebus i-
 dem obseruare & ad minus vnà saltem
 vice in septimana ieiunare. hoc est fe-
 ria sexta, ob reuerentiam & memoriã
 passionis Domini nostri Saluatoris, &
 si pro sua deuotione vellet adhuc ad-
 iungere aliquem alium diem, vtpote
 feriam quartã, vel Sabbathum, valde
 bene faceret. dum modò hoc fieret cu-
 mica salis, id est semper cù discretionè.
 Secundò notandũ est, quod adhuc ali-
 ud sit ieiuniũ, hoc est viuere temperatè
 & ad necessitatem tantũ sumere ci-
 bum, in illa quantitate quam natura
 requirit, neque etiam circa hoc certa
 regula dari potest; sed quilibet pro se
 mediante deuota oratione, & illumi-
 natione Spiritus sancti, hoc facile ob-
 seruare & addiscere potest; debet tantò
 in hoc semper perpendere, vt sibi po-
 tius aliquid detrahat, quã nimium indul-
 geat.

Inc. 10.

geat; Quia natura est paucis cōtēta, atq; simplicibus. Et viduæ exhortādæ sunt ad sobrietatem, & ad parcè viuendum quotidie; Quia hoc etiā si conueniat omnibus hominibus, cuiuscunque sint conditionis, nihilominus tamen specialiter conuenit viduarum statui, quia vidua est in statu continentia, quam & ipsam decet temperanter viuere.

3. Abstinebit à superfluis sensuum suorū oblectationibus. Quia & status & habitus viduarū indicat mortificationē, & quodāmodo perpetuū luctū. Hinc S. Paulus dicit, *Qua in delirijs est, viuens mortua est.* hoc est quoad Deū & gratiā 1. ad Th. 1. mor. 6. 5. eius; unde, omni in loco debet cohibere & auertere oculos suos, ne videant vanitatem, & hoc potissimum in Ecclesia & locis publicis, alioquin & sibi & alijs dabunt occasionē scandali; Hoc enim sciant pro certo, quod facile cognoscatur ex oculis mulieris & pudicitia decus in mente, & grauitas in vita.

4. Curabūt vt aures ieiunēt, ex omnib⁹ pernitiosis, & inutilibus verbis, que audiri nō debent, multo minus dici, cōsiderantes, quod iudiciū Dei adeo strictū & rigidum erit, vt etiam nobis coram ipsius Tribunali, de omni verbo etiā inutili, sit strictissima reddenda ratio.

Maximè tamen cauere debent, ne detrahentibus, & de proximo suo malè loquentibus aures præbeant, quia non minus peccat, qui auscultat, quàm is qui malè loquitur, immò multò grauiùs. Verùm quia difficile est conuersari cum hominibus qui volubilem seu labilem habent linguã, & ab ijs nõ audire maledicta verba, seu murmurationes; omninò necessarium esset, fugere quantum potest omnem conuersationem; maximè hoc nostro seculo, quo, etiam personæ quæ alioquin apparent spirituales, & bonæ vitæ planè nesciunt loqui aliquid de rebus diuinis seu spiritualibus, vel etiam de vita religiosa, nisi statim immisceant aliquid de defectibus proximi sui. Quotidie igitur oportet firmum facere propositum, non velle vnquam loqui de proximo suo malum, aut aliquid in stri in genere vel in specie; neque de re manifesta vel publica, aut alioquin secreta excepto tali casu, quo ipsa charitas nos constringeret, pro emendatione seu correctione proximi loqui, tali qui & sciret & posset ipsum cū spe boni fructus admonere, vel ad alium bonum finem. Ad refrenandum autem melius & faciliùs nõ tantum linguam, sed & audi-

tum

tum; oportet facere singulis horis & momentis nouum propositum loquendi raro & parum; & vix tantum quantum necessitas ipsa postulat, & par ratio est de auscultando. Nam Salomon

dicit. *In multiloquio non deerit peccatum;*

Prover. 10.

& S. Iacobus idem ait. *Si quis in verbo non offendit hic perfectus est vir;* & sanè

Iac. 3.

ipsa quotidiana experientia hoc satis docet, nam ubi tantum quis inceperit loqui, verbum trahit verbū, & paulatim

peruenitur à bonis ad verba otiosa, & ab his tandem prorumpitur ad detractionem, ynde grauia postea contrahuntur peccata, de quibus homo non cogitat, & ideò parū curat. Et inter peccata venialia nullum est (meo iudicio)

quod hominem magis retrahat, seu retardet ab oratione & deuotione, atque ipsum multiloquium. Propterea dicit

S. Iacob. *Si quis autem putat se religiosum esse, non refronans linguā suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio.*

Iac. 1.

S. Debet vidua etiam diligenter curare vt ipsius odoratus ieiunet, & omnino caueat vt nullo delectetur odore, qui ad lasciuiam seu libidinem incitandi an-

sam præbeat, huiusmodi autē sunt oleū vnguēra, pulueres, diuersę species aquę distillatę, &c. quibus vtuntur nō loco

medi.

medicinæ, sed potius pro sensuali delectatione, similia enim videntur ostendere, aliquod indicium malæ conscientia, & exiguæ pudicitia in illis personis quæ his vtuntur; Non minus etiam sibi cauere debent, ab omni odore quo imbuere solent vestimenta sua, vel pannos lineos, Vela, vel alia sua ornamenta, sub pretextu & honesta excusatione conseruandi res supradictas, cum reuera faciant propter solam sensualem delectationem. Nam alioquin constat quod huiusmodi faciliori negotio, alijs quibusdam remedijs conseruari possunt. Huiusmodi igitur odorū genera, omnibus modis non tantum videtur prohibita sint, sed etiam quibusuis personis spiritualibus, quæ potius reddere debent, bonū odorem, & conscientia rectè, & vitæ sanctæ, idque omni loco vbi vixerint, nam sensualis ille odor, in conspectu sanctorum Angelorum fatet.

6. Debet etiam ieiunare gustus ab omnibus rebus sensualibus, naturæ non necessarijs; Hoc ieiunium est occultum, & quædam abstinentia quæ non videtur; & propterea ultra hoc quod iam dictum est superius de ieiunio, adiungemus & hæc quæ sequuntur,

V I D V I T A T I S .

48

tur, nempe quod homo quotidie possit
ieiunare, à sensualitate gustus, abstinē-
do se ab omnibus rebus, quæ potius sūt
incitamenta ad indulgēdū gulæ, quā
ad satisfaciendum naturæ, & simplici
necessitati, & sæpissimè accidit, vt res
huiusmodi sint homini magis noxiæ,
quā vtilis. Attamen quia manifesta
abstinentia caussat vanam gloriam, ex
horror vos serio, vt eam quantum fieri
potest occultetis coram vestris com-
mentalibus, verbi gratia. Quando mā-
ducais cum vestra familia, vel cum a-
lijs personis familiaribus, non debetis
omniū abstinere ab huiusmodi cibis,
sed de singulis gustare aliquid, vel acce-
ptare bonam partem, interim poterit
occultè & dissimulanter relinquere, id,
quod magis delectat, vel in totum, vel
ex parte, idque eum in finem, vt nun-
quam satiatur appetitus, sed potius reti-
neat desiderium illius cibi, quem sic re-
liquit intactum, vt hoc modo refrēnā-
do & mortificādo tale desiderium, habe-
atis meritū apud Deū, & scitote, quod
hæc, licet exigua videatur abstinentia,
magna tamē est, & non exigui meriti,
quando propter amorem Dei, & in me-
moriā passionis Domini nostri Iē-
sū C A R I S T I abstinemus etiam
à cō-

à licitis; & quando non sequeretur aliud bonum, ad minus hanc inde capimus utilitatem, quod quoties in mentis abstinemus ab aliqua re etiam minima, tunc in illo instanti recordamur & cogitamus de Deo, cuius solius amore talem meritorium facimus actum, scilicet abstinentiæ, & ista memoria grata est sæpe diuinæ Maiestati. Etiam aliquando Deus, eodem tempore pro remuneratione, dat homini sic abstinenti, de suis cibis cælestibus talem gustum & suauitatem, quæ sit super quemcumque cibum & gustum corporalem.

7. Ieiunabit quoque vidua à tactu, & non tantum cauebit sibi ab illicitis tactibus, sed etiam à licitis, tam circa se ipsam, quàm circa alias personas. Nã delectatio tactus ut est subita & vehemētissima, ita etiam statim quasi absorbet ipsam rationē; hinc plurimi homines utriusq; sexus, ad lapsū venerūt ex solo manuum tactu, & quamuis videatur res nullius momenti seu considerationis, sibi invicem tangere manus; nihilominus tamen sæpe ad instar alicuius sigilli tenerę ac molli cereę impressi, hoc causat, ut tangendo solum in sua manu relinquat impressionem; Caro enim feminae ad instar est cereę quæ si ab homine

VIDUITATIS. 49

homine tangatur, relinquit aliquod
 suæ impressionis vestigium, quod po-
 stea difficulter dissoluitur, seu ex animo
 euacuatur. Quapropter B. Iordanus,
 qui successit S. Dominico in regimine
 suæ religionis reprehendit quendam
 ex suis fratribus, quia pudicæ cuiusdam
 ac honestæ vitæ mulieris tetigerat ma-
 num, dicendo ipsi, fili, terra bona est &
 aqua bona est, nihil omnisus tamen ex
 commixtione vtriusq; solutum. Sum-
 mopere igitur necessarium est, vt Vi-
 dua valde sit cauta circa hunc sensum.
 Nam cum illa hæctenus huiusmodi de-
 lectationis habuerit experientiam,
 quæ nunc illi in hoc statu omnino est
 prohibita, posset hic ignis, facilius in
 ipsa, quàm in aliqua alia quæ hoc nunquã
 probasset, vel talem non haberet prohi-
 bitionem denuò accendi, & propterea
 tutius est vt lōge absit à tali occasione,
 & diligenter sibi caueat à recorda-
 tione rerum præteritarum. Ad hoc au-
 tem consequendum, operæ precium
 est, vt vidua non tantum exterioribus,
 sed etiam interioribus sensibus, stri-
 ctum & rigidum indicat ieiunium;
 Nam sicuti foris se abalienabit & ab-
 stinebit, ab omnibus eis quæ sensibus
 sunt delectabilia, sic etiam non permit-
 .ct.

40   S P E C V L U M

ret, ut intus subrepat vel subintret aliqua extra vagans phantasia seu imaginatio, immo potius curabit, ut quantum humanum fieri potest, omnes illius cogitationes sint de Deo, & diuinis rebus si tamen aliquando occurrunt cogitationes vanæ & immundæ, absque vlla mora sunt reiiciendæ, & expellendæ, & statim confugiendum est ad orationem, ad meditationem, vel aliquod aliud pium exercitium, ut cor semper sit purum ac mundum in conspectu Dei, quia Iesus vult cor mundum, vult mentem puram. Omnia hæc ieiunia obseruabat vidua illa Anna, & propterea peruenit ad tantam puritatem cordis, ut etiam merito digna fuerit habere spiritum prophetiæ, & annunciare filiis Israël aduentum Domini Saluatoris nostri Iesu Christi.

De Viduarum oratione.

Oratio vitæ spirituali ad deum est necessaria, ut sine illa sperare salutem, sit laborare in vanis; Hinc Saluator noster dicit, quoniam oportet semper orare, & non deficere, hæc est illa, quæ omnes Dei, ac diuinæ gratiæ thesauros aperit. Hæc est illa, quæ facit hominem seruū
tem

tem; Hæc reddit hominem Christo familiarem, hæc illuminat intellectum in rebus diuinis, ac pijs exercitijs, inflamat affectum, hæc facit gustare gaudia cælestis Paradisi, hæc in summa est vera possessio Christianorum; ex qua illis affluenter redundant omnia dona Spiritus Sancti, huic igitur debet esse intentæ omnes viduæ, dicente Apostolo suo Timoth. 5. *Qua autem verè vidua est. & desolata speret in Deum, & in suis orationibus & obsecrationibus nocte & die;* vnde si benè considerauerimus antiquas rerum historias, inueniemus quod propter ardentem feruorem, què primi illi Christiani quotidie in oratione habebant, peruenirint ad tantam Sanctitatis perfectionem, quæ in nobis hoc tempore plurimè defecit, quia non sumus ita persistentes & feruidi in oratione.

1. Timot. 5.

Bene notandum est, quòd non tantum viduæ, sed etiã multæ aliæ viri usque sexus personæ, hoc tempore nihil ferè aliud videntur facere, quàm quotidie recitare orationem Dominicam, cum salutatione Angelica, item psalmos & alia multa similia, & tamen reuera nunquam plenè nec integrè orant.

Nam

Nam, vt ait S. Augustinus, *Oratio est eleuatio mentis in Deum*, sed cum multo ore quidem recitant diuersas & pulchras orationes, cor autem eorum non fit eleuatum, quin potius longè ablit à Deo ipsi verè non orant. Hoc interim accidit illis, qui mentem non habent puram, ex sincero quodam, & candido in Deum amore. Quare etiam de die in diè minùs in pietate & orationib⁹ proficiunt. Sed breuitatis causa hinc quaedam saltem subiungentur, quæ ad hoc propositum maximè videbuntur necessaria.

*Quid potissimum requiratur in
Oratione.*

1. Oratio requirit animum benè compositum, tranquillum, & eleuatum in Deum, qui igitur huic studio cupit se totum tradere, & breui temporis spatium acquirere amicitiam Dei, & pacem cordis, debet, quantum fieri potest, remouere à se omnia, quæ mentem reddunt inquietam, & in primis per frequentem confessionem, peccata, cum firmo proposito, non relabendi in eadem, & cauendi sibi etiam ab ipsis venialibus, expurgare.

2. Cauere

VIDUITATIS.

49

2. Cauebit sibi quoque à multiloquio, quia hoc multum impedit orationem, & eò magis quò minus obseruatur, vel animaduertitur, sciendum quòd pater orationis sit silentium, & mater solitudo; Quia in conuersationibus non est possibile orare, sed si anima anhelans ad Deum, sit solitaria, & in silentio, necesse est, vt orando se colligat & eleuet se in Deum.

3. Quando vidua accedit ad orationem, debet superius colligere, & cohibere ac restringere sensus suos, expellere quoque omnem Phantasiam, imaginare sibi Deum præsentem, non querendo eum alibi quàm in proximo corde; Deus enim vbique est & in corde nostro, præsertim tamen in cordibus eorum est, qui ipsum amant. Dicente S. Iohanne Deus charitas est, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo.

4. Mens eleuata & Deo coniuncta, *1. Io. 4.* debet eidem gratias agere pro beneficijs sibi præstitis, recensendo ea breuiter mente tantum, verbi gratia, beneficium creationis, redemptionis baptismi & alia quoq; particularia beneficia, quæ sūt innumerabilia, & præsertim hoc, de bonis etiam inspirationibus

C

bus

V I D V I T A T I S .

bus, & alijs donis, sibi à Deo specialiter collatis, intelligendum est, quia omnia bona nostra, ab ipso sunt gratia, & potius ille in nobis ea facit, quam nos ipsi.

5. Post hanc gratiarum actionem, poterit sibi ignosci omnia peccata sua quantum tantum in genere poterit animo percurrere, & obiter saltem perpendere supplicando suam Divinam Maiestatem, ut ea, per infinitam suam bonitatem & per passionem Salvatoris nostri Iesu Christi, delere dignetur.

6. Orabit ut sibi donare dignetur perfectum suum amorem, & hæc veritas melius est corde, quam lingua sepe repetere, & si repetendo poterit memorari etiã aliquid de passione benignissimi Domini nostri Iesu, simul & ferocitatem seu turpitudinem peccatorum suorum considerare. Et hoc modo quantum ex sua parte potest conabitur, ut divini amoris igne accendere, & quodammodo inflammare. Et hoc tantum sicut nobis est necessarium; ira etiam est sufficiens; quia qui perfecte hoc consequutus, habet totam perfectam vitam spirituales, neque aliud ulterius necesse est petere.

7. Semper Deum rogabit, ut sibi con-

VIRVITATIS.

vi

cedat perseverantiam in diuino amore;
 & si forsitan pro aliqua necessitate in
 particulari velit aliquid petere, quod
 alioquin sit honestum & licitum, non
 male: immo bene id fieri potest, dum-
 modo prius præstet quæ iam sæpius
 scripta sunt. Ordinata autem oratio,
 ultra multas alias bonas & perfectas
 virtutes, quas habet ad accendendum
 cor hominis diuino feruore, est etiam
 necessariū vt sæpius repetatur. Et quia
 multa sunt contraria huic feruori; qui
 sæpè non nihil tepescit, si omninò non
 refrigescit. Propterea oportet sæpius
 recurrere ad hunc ignem. Vnde satis &
 melius est, frequenter breues & iacu-
 torias facere orationes cum feruore,
 quàm prolixas & raras, quia plus va-
 let vnum pater noster, recitatum, cum
 deuotione & attentione, quàm plura
 sæpius repetita, sine attentione quia v-
 num attentè dictum causat feruorem
 & spiritum, sed mille etiam sine deuoti-
 one dicta, pariunt fastidium & tædi-
 um. Potest igitur quilibet mone-
 ri, vt in oratione fundenda sit
 frequens & breuis, suffurando ad
 hoc subinde aliquantulum temporis,
 verbi gratia, multi aliquando simul
 laborant, vel inuicem loquuntur.

c 2

hi sæ-

hi sæpius in corde suo, conijcientes o-
 culos mentales in Deum breuiter pos-
 sunt dicere, Domine Iesu adiuua me, sis
 mihi propitius, & misericors, & similia
 alia iaculatoria verba, secundum illu-
 minationem Spiritus sancti. Hoc simili-
 ter fieri quoque potest, in mensa, in via
 & in quouis alio loco, & si cum aliqua
 dexteritate fieri potest, aliquoties se ab-
 strahat ab illa societate, & conuer-
 satione, in qua est & se subducatur in ali-
 quod cubiculum, vel alium locum se-
 cretum, fingendo se aliquid aliud
 sibi facturum, & sic in illo loco bre-
 uiter oret, quod si fecerit & sæpius
 obseruauerit, plus efficiet, quam
 multi dicant plures psalmos, vel ora-
 ones, nulla vel exigua cum attentione.
 Esto, quod bonum sit, multas recite-
 re orationes & psalmos, nihilominus
 tamè melius est, animū occupare con-
 templatione & oratione mentali, qua
 cor diuino amore accendit. Si fortassis
 aliqua vidua dicerent, quando vacamus
 orationi, & contemplationi, non
 possumus dicere coronam, & alias no-
 stras orationes ordinarias. Ad hoc re-
 ponderetur, si non sint ex voto vel ex
 alio præcepto obligatae ad istas suas
 orationes, omittant saltem si non possunt
 sua

VIDUITATIS.

¶

sunt dicere; quia multò præstantior est oratio ex vi contemplationis facta, quàm sint reliquæ earum orationes, quia hæc propter illas fiunt; longè præterque feliciores earum essent, si non scirent orare, si non mentaliter tantùm quia hic orandi modus est perfectus, cum sit angelicus, Quamuis autem hæc orandi forma præscripta, sit approbata, non tamen semper imitanda est; sed hoc factum existimant ad exhortandum imperfectas ad orationem veram, & contemplatiuam. Hinc dicit S. Paulus Apostolus ad Rom. *Similiter autem Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quid oremus, sicut oportet nescimus: sed ipse Spiritus per gemitus inenarrabiles*. Quapropter si vel viduæ, vel quæuis aliæ personæ velint serio animum applicare ad orationem mentalem, absque dubio Spiritus sanctus sæpè suauissimis modis illas docebit, rectam viam diuini amoris & frequenter sentient illius particularem quandam consolationem, & huiusmodi hominum vita, erit quodammodo tota angelica in terra.

Rom. 8.

An sit bonum persuadere viduis, vel martiratis ut Deo faciant votum seruandi vidualem castitatem?

c 3

S. 211

S. Augustinus in libro ubi tractat de bono Viduitatis, exhortatur viduas ad faciendum Deo votum castitatis Vidualis, & adducens duas rationes dicit.

Prima; Si multæ maritæ statim post coniunctionem matrimonialem suis maritis peregrinè proficiscentibus, & ipsæ quasi ex improviso viduæ factæ exspectando multo tempore reditum maritorum; interea quodammodo cōseruerunt, & redeuntibus maritis, ipsæ (quāuis iam prouectæ ætatis) dignæ fuerunt illos recipere, & deuò acceptare, non senes qua ratione, si sponsi tanto tempore tardent redire, vel mariti peregrinentur, potuit refræctari carnalis concupiscentia, ut interea non comitteret adulterium, vel aliud aliquod peccatum carnis; quare etiam dico non posse prohiberi, ut hæc, vel illa mulier, quæ se ipsam voto castitatis iam antè obstrinxit, non committat sacrilegium, hoc est non infringat votum Deo factum.

Secunda ratio quæ primam confirmat, est quòd istæ mulieres maiorem concupiscentiæ motum sentiant, quæ sunt absque spe habendi talem voluntatem; illæ autem, quæ iam Deo voto

VIDVITATIS. 55

unt castitatem, subtrahunt sese, & vim quodammodo inferunt isti spei, quæ non est nisi fomes amoris: facilius igitur refrænatur concupiscentia, quæ à nulla spe, vel expectatione incitatur vel inflammatur.

Possunt & aliæ adduci rationes ad hoc probandum.

Prima ratio; facere votum castitatis, est opus meritorium, cum sit præstans & excellens quidam actus scilicet religionis: nam hoc modo homo tribuit Deo cultum & honorem debitum, deinde quò actus aliquis singularis à sublimioribus virtutibus procedit, suamque trahit originem, eò etiam excellentior est & magis meritorius. Sed cum illa castitas, quæ ex vi & virtute voti servatur, non solum procedat à temperantia, aut à castitate, in se tamen considerata, sed potius ab ipsa religione, quæ virtus & multò sublimior, & inter morales virtutes præclarior, atque cæteris excellentior est, & propter servare castitatem ex voto, multum Deo placet & maioris est meriti quàm castitatem servare sine voto.

Præterea (vt dicit S. Anselmus) is, qui aliquid facit ex voto, offert Deo cū arbore, & fructus illius simul; hoc est, voluntatem cōm bonis operibus, sed qui tantum bene operatur sine voto, offert Deo fructum solum.

Adhuc qui ex suo aliquid Deo dedicat, magis se diuinæ Maiestati submittit, quàm ille, qui non facit verum. Quare sibi met subtrahere vel adimere libertatem propriam, ea in re, de qua facit, id quæ a Mōre Dei, res est multum excellens & valde meritoria. Hinc Origenes non tantum hortatur viduas, sed etiam maritatas, promittere seu vouere Deo Castitatem vidualem, ita vt maritatus dicant; si fortassis meum maritum contingeret mori (: quod tamen nec desidero nec opto :) non faciam aliud, quàm vt perseuerem vidua incontaminata, intacta, & absque macula carnali, & hoc Deo promitto. Hoc consilium ille dat maritatis, vt sui boni propositi consequantur meritum, ex Dei promissione, etiam si contingeret illas mori ante suos maritos. Verum quantumuis hæc omnia vera sint, potest tamen opponi in contrarium.

1. Talis est natura & humana inclinatio, vt siâte prohibitione, homo magis accen-

accendatur, & appetat quod sibi est negatum vel prohibitum; quod potissimum in femineo sexu verificatur. Unde communiter dici solent.

Nititur in vetitum semper cupimus de negata.

Hinc foeminae post Deo promissam castitatem, acrioribus concupiscentiae stimulis inflammatur, & grauiore patiuntur tentationes: quare periculosum videtur vouere castitatem.

2. Infringere votum, grauissimum est peccatum; & ut dicit S. Thom. grauius, periurio; cum igitur foeminae natura sint mollioris animi, & inconstantes: videtur periculosum satis, promittere castitatem, quamdiu sunt in mundo.

3. Si hoc tandem etiam Apostolus dicit, *Volo ergo iuniores nubere, filios procreare, matres familias esse* &c. Non igitur est illis persuadendum ut perseuerent in castitate, multo minus ut eam Deo promittant.

Ad has autem obiectiones respondendum est sic, & quantum ad primam attinet, dicemus, quod quamuis communiter verum sit, quod foeminae res sibi vetitas & illicitas maxime appetant ac desiderant, stante earum propria peruersitate, seu naturali quadam inclinatione:

natione; Nihilominus, tamen, quando
 à diuina gratia corroborantur, tantò
 diligentius sibi à vetito præcauent,
 quantò magis & illicitum est, & pro-
 hibitum. Debent igitur semper implo-
 rare diuinum auxilium, ac continuam
 assistentiam & gratiam S. Spiritus, &
 hoc potissimum post votum iam emis-
 sum. Nam quando S. Augustinus dixit,
 quòd concupiscentia facilius re-
 frænatur, quæ non est inflammata ab
 vlla spe mal^{is}, statim subiungit, et-
 iam si (nisi per orationem superetur) il-
 licita illa magis ardentè appetantur.

Quoad secundam, dicendum: quòd
 si Spiritus S. non esset ita pius & cle-
 mens, atque adeò inclinatus ad suc-
 currendum humanæ fragilitati & in-
 constantiæ, foret res valde periculosa
 promittere castitatem: Quare etiam
 nullo modo hoc faciendum est, nisi
 præuia matura deliberatione, cù qua-
 dam fiducia, & inuocatione Sancti Spi-
 ritus, nihil sibi præsumendo de pro-
 prijs viribus, vel meritis suis. Dicit enim
 sapiens: *Et ut sciui, quoniam aliter non
 possem esse continens nisi Deus det.*

Sapient. 8.

Ad tertiam respondendum est, quòd
 (quemadmodum Doctores dicunt) A-
 postolus loquitur isto in loco de viduis
 vagis

magis, insolentibus & lasciuis, de quibus etiam eodem in loco dicit; *Cum enim luxuriata fuerint in Christo, nubere volunt, &c.* & certè magis expedit huiusmodi viduis iterum nubere: nam matrimonium non tantum est officium naturæ, sed etiam remedium culpæ.

Postremò quamuis votum castitatis facere, propriè non conueniat nisi viduis matrimonio, vel ad minus carnali copulæ adhuc apris. Nihilominus tamen si viduæ proejectioris ætatis habeant istam intentionem, quod, si essent adhuc iuenculæ, promitterent Deo seruare vidualem castitatem: existimarem, non illas in totum fore defraudandas merito suæ promissionis; sed consecuturas ad minus præmium sui boni effectus. Quare hoc illis consulendum vt prudenti deliberatione, & maturo consilio tale propositum faciant, atque ex intimo cordis affectu doceant, quòd dum essent adhuc adolescentiores non promiserint Deo vidualem illam castitatem.

*Quomodo vidua debeat alijs præbere
bonum exemplum.*

Exempla magis mouent, quã verba; hinc est q̄ ij, qui, quæ docent, non faciunt, nullum inde fructum referant, nam considerantes Auditores, docentem non opere præstare, quod verbis docet, existimant illũ non rē dicere, neque rectè docere; sed quod potius sit hæc quædam circumuentio, ad eò vt etiam multi inde scandalizentur, atque dicant illi, Medice cura teipsum &c. Certè docere, & non facere, non est aliud, quàm contra seipsum ore proprio latam sententiam Domino Deo tradere in manus, & credere; Domine, Ecce ex ore meo iudicabis me; non igitur tam citò paratus sit in alterum dicere qui culpa non caret. Necessè est itaque primũ facere & postea docere, idque non verbis, sed exemplis. Quod autem attinet ad viduam (: exceptis ijs quæ iam dicta sunt superius:)

1. Si illa velit esse causa salutis aliorum, idque per bona opera & exempla potissimum hoc necessarium erit, cauere, ne in exterioribus, alijs præbeat occasionem mali exempli, sicut posset esse in opibus & facultatibus terrenis, hoc

VIDUITATIS.

hoc est, ne nimium ad rem suam attea-
dat, & ad corradēdas diuitias, vel in re-
tinenda mercede operariorum, vt non
ostendat auaritiā in rogandis elec-
molynis, pro conditione status sui, &
facultatū, sed potius declaret se om-
nino alienam ab hoc vitio.

2. Non quæret gloriā huius mūdi, neq;
pro se, neq; pro filijs suis, vel cognatis,
sed ostendet cunctis, quod sola Christi
gloria sibi semper fixa sit in corde.

3. Vt vel vestitus illius non sit nimium
pretiosus aut splendidus, neque etiam
nimis abiectus aut vilis, quia vtrumque
tendit ad extremum, & apud se generat
vanam gloriā, & apud alios contem-
ptum & malum exemplum; sit ergo ve-
stitus mediocri pretij, & ornatus, pro
decentia suæ conditionis. Quando au-
tem ad alterum extremorum omnino
esset declinandum, potius in hoc casu
faciāt hoc quod minus, quā quod ma-
ius est, præcipue tamen curantes vt ve-
stitus semper sit honestus, viduæ enim
non facile in honestate peccare vel ex-
cedere possunt.

4. Necessario ipsi refrigenda est lin-
gua, vt supra dictum est, neque multum
conuersationi sit dedita; quia nimia
familiaritas parit contemptum.

5. Imprimis & ante omnia, debent viduæ sibi in omni loco cauere ab irâ nâ persona irata ad instar est bestia; in verbis enim & gestibus suis alijs pariunt scandalum, & sic perdunt subditorum erga se reuerentiam & obseruatiam, in quibus per hoc causatur aliqua indignatio seu offensio, vnde non correctio aliqua, sed aliquando magnum scandalum sequitur.

6. In omnibus actionibus suis; vidua magnam ostendat sui cordis humilitatem; nam doctrina & correctio, quæ ab animo humili procedit, grata & accepta est; quæ autem ab animo elato & superbo proficiscitur, contemnitur.

7. In Conuersatione sua, sit benigna & mansueta, ac cæteris se conformem reddat, quando hoc fieri absque peccato potest; nam quæ se nimis austeras & ab alijs omnino alienas ostendunt nullum fructum faciunt cum proximo suo. Quæ enim imperfectæ sunt, reputant fieri hoc ex quadam superbia, & quod velint videri sanctæ; Necesse igitur est, vt vidua in omni sua conuersatione, monstret erga personas, quibus cum conuersatur, singularem quandam intimæ Charitatis affectum, & quod continuo flagret desiderio ipsis benefacien-

di,

VIDUITATIS. 63

di, nihil planè ab alijs accipiat, sed potius de suo, aliorum necessitatibus succurrat: In ore teu lingua ipsius, semper sint verba dulcia ac molli flua de Deo & rebus diuinis; quia huiusmodi valde alliciunt, & hominum animos trahunt ad Dei amorem. Hæc (& quæ superius dicta sunt) si prius bene obseruauerint, poterunt postea etiam verbis exhortatorijs, alios docere, vt infra dicitur.

De ipsius vidua doctrina.

1. Corin. 14.

Quâuis Apostolus prohibeat mulieri, loqui in Ecclesia vel publicè, nihilominus non est ipsi prohibitum in secreto aliquando exhortari, quando ita necessitas postulat, immo est meritorium. Verum est, quòd mulier non debet ad docendum esse nimis prompta, quia magis illi incumbit ex officio tacere, & cum humilitate discere: propriè enim ad illam non spectat immenus docendi nisi inferiores, nimirum te filios, & filias, neptes, ac seruas, vel ancillas suas; Sed alios se superiores non docebit, nisi sit requisita & quasi.

quasi coacta etiam si a loquin, valde ef-
 fet docta & prudēs, ne alijs videatur lo-
 qui ex vana gloria, vel vt sit reputata
 inter alias honesta, bene morata atque
 sanctę vitę. Cū etiam vidua non pos-
 sit hoc alios docere, quod ipsa non sit,
 necesse est, vt primum bene sit instru-
 ta in ijs, quę alios vult docere, & hoc
 in duobus potissimum: Primò, in via
 Domini, seu vita spiritali, idque me-
 diantibus consicionibus, lecticionibus ce-
 tiã ac exhortacionibus priuatis. Immo
 & ipsa sua experiētia propria, hæc n-
 omnia ad vitę spiritalis viam requi-
 runtur, memoria quoque teneat arti-
 culos fidei, decem præcepta decalogi,
 & alia bona ac salutifera consilia, quę
 ab alijs, vel à suo proprio viuendi mo-
 do, per longam experiētiã didicit;
 hoc enim melius est: nam doctrina,
 quę ab experiētia procedit, multo est
 efficacior quã illa, quę ex ore aliorum
 profertur, & maxime quãdo in suis pijs
 orationibus, quasi ex illuminatione, &
 quadam reuelatione diuina illam ac-
 quirat, ita vt verba quodam modo pro-
 cedant ab iplo diuino amore. Oportet
 tamen diligenter cauere, ne quis nimis
 tribuat vel credat huiusmodi visioni-
 bus seu inspirationibus; Dæmon enim
 mille

VIDUITATIS.

67.

mille-artifex est & subtilis, atque plures, hoc modo decipit. Tutius igitur est, huiusmodi visiones quæ alicui in mentem veniunt, confessione suo reuelare.

2. Necessè est vt vidua sit bene instructa circa regimen propriæ domus & in bonis ac probatis moribus, quibus etiã ipsa debet imbuere, ac instruere totam suã familiã. Attamen nõ cuilibet viduæ conuenit hæc docere, quia nõ oēs in his satis instructæ sunt, proinde adolescentioribus magis conuenit, ea prius, addiscere, quàm velle alias docere, interim hoc tamen notandum est, quòd hæc, non tam intelligantur iuniores ætate, quàm moribus & habitu; quia vt Sapiens dicit, *Senectus enim venerabilis est, non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis & ætas senectutis vita immaculata.* Hinc quædam viduæ respectu ætatis sunt vetulæ, sed quoad sensus iuniores sunt, his non conuenit docere, vel instruere alias, sed potius discere prius, & maturis sensibus ætatem suam coadæquare; è contrario quædam viduæ ætatis intuitu sunt adolescentiores, canos tamen habent sensus; Et quamuis illa iuuenilis ætas non nihil imminuat auctoritatem; Nihilominus tamen tanta

Sapient. 4.

est morum maturitas & grauitas, vt facile ac merito munus docendi subire possint. Illa interim vidua que & sensibus & ætate, simul prouectior est, etiã maiori cū fructu alijs prærit. Si igitur vidua his rebus instructa, obseruabit diligenter, id quod sæpius dictum est, instruendo multum proficiet cum alijs.

---

*Quid vidua agendum sit cū filijs suis,
& alijs.*

1. Vidua habens filios, non carnaliter vel sensualiter, sed bene spiritualiter illos amabit, neque illis optabit bona temporalia, plura quàm ad salutem necessaria sunt, pro statu & conditione sua.

2. Neque sollicita erit nimium, vel se occupabit, vt ditescant, vel vt magnifiant in mundo; sed potius vt non offendant Deum, & ne vani sint, vel destituti diuinjs spiritualibus, quæ sunt Charitas, gratia Dei, virtutes & dona Spiritus sancti, vna cum bonis operibus & exemplis; debet alios interim frequenter, & feruenter Deo cōmendare, vt illis sit in patrē protectorem, & refugium seu saluatorem, gubernatorem & ducem.

3 Ad-

3. Adhortabitur illos quoque ad pietatis opera & exercitia, ad visitandum Ecclesias, ad frequentandum sanctissima Sacramenta; vbi autem viderit illos offendere Deum corrigat, castiget eos in Charitate, constituendo sibi ante oculos, exemplū deuoræ illius & piæ matris S. Luduici Galliarum regis, quæ illi solebat audacter dicere, fili, optarem te potius mori, quàm vel vnico saltē peccato mortali offendere Deum creatorem tuum.

4. Si habet seruos, vel ancillas, non defraudabit illos, sua mercede, sed promptè & magna cum animi hilaritate illis satis faciet.

5. Et postremò sciatur etiam hoc vidua, quod nimia rerum temporalium sollicitudo, procedit ab amore carnali, & prohibita est à Christo. Graue quoque peccatum est, quod impedit quietem, ac pacem mentis, & cor coninudè affligit; generat superfluas occupationes, varias distractiones, & fluctuantes animi cogitationes, neque permittit vt quis orationi vacet, vel cū attentione diuinum officium recitet, impedit quoque piæ & sanctas meditationes, & nō permittit homini requiem, ne dum etiam nocte.

240

Quomodo vidua debeat ac possit peruenire ad perfectionem virtutum.

Cū Dominus ac Saluator noster semper sit paratus, dare gratiam suam & perfectionem omnibus, immo nos præueniat; restat videre breuiter quid teneatur quilibet facere, & præsertim vidua vt sit perfecta.

1. Mundabit se ab omni inquinamento, & sordē peccati mortalis, præuia vera ac intima cordis contritione; propterea enim Scriptura sacra tones nos ad hoc exhortatur; dicens, *Lauamini mundum estote, auferite malum cogitationū vestrarum ab oculis meis, &c. Lava à maculitia cor tuum ierusalem, vsq̄ salua fias.*

2. Cauebit sibi etiam à peccatis venialibus, quæ multum impediunt feruorem charitatis, augmentum gratiæ, ac in omnibus virtutibus progressum & perfectionem: Ad euitandum autem ista venialia peccata, curandum est imprimis, vt mēs à vanis & inutilibus cogitationibus sit libera; Abstinedū quoque à verbis ociosis ab immodico risu, iocis & alijs similibus nugis, item ab omissione benefaciēdi; Verū quia omnia

Ysa. 1.

Ierem. 4.

nia nō possunt euitare, debēt saltē quotidie de flere mala quæ gesserunt, & à Deo precari veniam cum firmo emendationis proposito, nullo autem modo huiusmodi peccato negligenda, vel post tergum reijcienda sunt, ne postea in grauiora incidant, vt passim sacra Scriptura attestatur.

3. Sæpissimè, & valde feruenter diuinum auxilium implorabit, vt pijsimus ac clementissimus Deus dignetur se confortare, illuminare regere, atque defendere suæ diuinæ protectionis scuto, contra omnes insurgentes in se vitiorum motus, vt pote iræ, superbix, impatientix, amaritudinis animi, concupiscentix, auaritia, inuidia, & aliorum vitiorum, ne illis succumbat.

4. Omnia faciat propter amorem Dei, ac pro maiori eius honore & gloria, & ad consequendum æternam salutem, contemnendo omnem humanam laudem, ad quam viduæ solent plerumque esse valde inclinatæ.

5. Præcipuè illi pugnandum est fortiori ac ardentiori animo, & conatu contra illa vitia, in quæ se magis pronam atque inclinatam sentit, inuocando ob id semper diuinum auxilium.

Ad

6. Ad minus semel in die colligat se in secreto cordis sui, & conscientiam suam vitæque actiones diligenter examinet in conspectu Dei, considerando & notando defectus suos propios, de quibus intimè pœniteat cum animo ac proposito eos emendandi, confitendi, & satisfaciendi etiam pro eis,
7. Antequam vesperi incumbat, recogitet priùs sollicitè, quomodo illi diem expendit, quid boni omiserit, quid item mali fecerit, & de singulis à Deo suppliciter veniam deprecetur; Si quid boni autem à se factumprehenderit, hoc totum Domino Deo attribuat; malum verò sibi. Ex intimo verò cordis affectu Diuinæ Maiestati etiam gratias agat, pro omnibus sibi collatis beneficijs, item pro singulari gratia & misericordia erga se, & vniuersum mundum; atque ita signo S. crucis munita, commendet se Deo creatori ac Redemptori suo, conceptaque aliqua pia meditatione totum num capiat.
8. Si contingat de nocte rursus euigilare, statim orando & meditando mentem in Deum eleuet, & si per vires corporis liceret, posset surgere & ad aliquod temporis spatium preces suas sua-

VIDUITATIS.

71

fundere. Non enim minus in somno
atque cibo & potu debet esse tempera-
ta; quod si fecerit, & ita perseverauerit,
breui tempore in omni virtutum gene-
re perfecta erit; & Deus sol iustitiæ ac
sapientiæ sui diuinis splendoris lumi-
ne illustrabit, & quã suauissimè inflam-
mabit cor talis viduæ, eamq; frequen-
ter non tantum visitabit, ac cœlesti
quodam gaudio replebit, sed etiam per
gratiam suam inhabitabit.

De Viduarum pudicitia.

Cum reperiantur aliquando quædam
viduæ, quæ defunctis maritis suis, se-
quuntur lasciuiam, & aberrant à via ca-
stitatis, abstinentes à nuptiis legitimis,
non quidem amore castitatis, sed vt eò
sint liberiores, non erit abs re (cum
impudicitia vt notum est omnibus, sit
per se fœdissima, nephâda, infamis, i-
gnominiosa, immo omni personæ mo-
lesta & exosa) modestè & cum leui-
tate, ab huiusmodi errore reuocare:
Quantumuis igitur clarum ac mani-
festum sit, principalem vidualis
pudi-

pudicitiae causam esse mortem; Nihil
 ominus tamen illa occasione, & suc-
 cessu temporis, sit tadem pudicitia vo-
 luntaria: hinc est quo recte & merito
 possit laudari & reputari, quod Virgi-
 nitati sit proxima, & secundis nuptijs
 multo excellentior; Cum, (Secundum
 Apostoli sententiam) Propter quendam
 vidua officia, vidualis sta. us proximo acce-
 dat ad virginitatem, propterea enim di-
 cit, *Et mulier in nupta Et Virgo cogitat quae
 Domini sunt, ut sit sancta Et corpore Et
 spiritu* Quamuis enim per primas nu-
 ptias laureolam virginitatis amiserit,
 dotantur tamen corona pudicitiae; quae
 quantum virginali laureolae cedit, tan-
 tum etiam matrimonium praecedit, &
 tot gradibus maritalis est superior, quot
 virginibus est inferior: Hinc in Leuiti-
 co legitur, *Si filia sacerdotis cuiuslibet ex po-
 pulo nupta fuerit, de his quae Sanctificata
 sunt, Et de primitijs, non vescetur, sin autem
 vidua vel repudiata, Et absq; liberis
 reuersa fuerit ad domum patris sui, sicut
 puella, consuenerat aletur cibis patris sui.*
 Apud Ethnicos quoq; in reb⁹ ad religi-
 onē spectantibus, non minor viduarū
 quam virginum erat respectus & deuo-
 tio; Nam sicut Romae cura perpetui
 ignis conseruandi in honorem Vestae,
 Vlt

Timoth. 5.

Leuit. 22.

1. Cor. 7.

sicut dicit Apostolus. Et sicut dicimus
illam non peccare, quæ se legitime ma-
trimonio iungit, ita etiam asseueramus
illam multo foeliciorem, quæ secundum
recusat nuptias, vt eò liberiùs ac stric-
tius possit se Deo coniungere & viuere.

1. Tim. 5.

Et quamuis S. Paulus dixerit. Volo ergo
iuniores nubere, filios procreare, matres fa-
milias esse, &c. non tamen discordat ab
eo, quod iam dictum est superius, per-
missiuè, hæc est, ad euitandam inconti-
nentiam: nam propterea immediatè
subiunxit, nullam occasionem dare adu-
sario maledicti gratia. Iam enim quidam
conuersa sunt retrò Satharam; hoc est, in-
siderant in incontinentiam. Tollatur
ergo suspicio incontinentiæ, & non
rit causa cur dicat: Volo ergo iuniores nu-
bere: affirmando per hoc foeliciores
men fore, si ita permanserint. Clarum
igitur est, secundum mentem & doctrinam
nam Apostoli; non simpliciter, & om-
nino esse bonum vt viduæ ad secundas
transeant nuptias, si possint se continere,
sed illis tantum licere permissum
se ne cadant; quia propter humanam
fragilitatem, non habent spem casti-
tatis viuendi; Vnde alibi dicit: Quod si non
continent se nubant. Melius est enim nu-
bere, quam vri,

1. Cor. 7.

continent se nubant. Melius est enim nu-
bere, quam vri,

*Exempla aeterna memoria digna de
quibusdam que seruarunt ve-
ram viduitatem.*

Secundum Iudicium S. Hieronymi,
Paulę illustriſſimę ſceminę Romanę, huius
vidualis continentię, ſpecialis quędã
laus attribuenda eſt, ex eo, quod defun-
cto marito, ſtatim contemptis omni-
bus huius mundi delitijs, in tanta rerũ
copia & abundantia, nullius rei maie-
ſtati curam habuerit, atque perpetuę
continentię. Similiter fecit & Bleſilla
eius inclita filia, non minus eleganti
forma, quã virtute prædita, quę ad-
huc iuencula remanſit vidua, & ma-
tris imitata veſtigia, ſemper coluit con-
tinentiam. Non minori laude digna
fuit Melania; Hęc enim necdum ſep-
ulto marito, duobus etiam defunctis
filijs (qui rari ingenij fuerant) cum ſi-
mul ante ipſam cum marito portaren-
tur, ſubſequebatur ſine lachrymis, &
ex eorum aſpectu in tædio & quodam
faſtidio affecta eſt; vt ſtatim inciperet
abhorreſcere à legibus matrimonij, & abſ-
que vlla mora, conſecraret ſeu voueret
Deo perpetuam vidualem ſuam conti-
nentiam.

Neque his inferior existimanda est Euphrasia illa similiter Romana, quæ cum esset adhuc in florida sua ætate formosa nobilis, & diues mortuo marito cõceptis ac reiectis secundis nuptiis, ad quæ etiam ab ipso imperatore sollicitabatur omnibus suis precibus repulsam dedit, & profecta Thebaidem, ibidem sanctissimè vixit in perpetua viduitate, idem quoque fecit Elisabetha filia Regis Hungaræ, hæc vidua, statim neglectis ac contemptis regalibus delitiis, & aulicæ vitæ superfluitate, succurrendis egenorum & infirmorum necessitatibus totam se tradidit, adeo usque etiam nunquam voluerit permittere, ab ipso sibi nominari sponsum quàm Christum, quem in istis pauperibus verè agnoscebat. Verùm multò adhuc fœlicius accidit Constantiæ, Constantini imperatoris filia, quæ etiam superstitè marito optatissimè continentia donum meruit obtinere: cum enim à suis esse in matrimonio collocata Halicano Romani exercitus Duci, cœpit ipsi suadere & persuadere vt fieret Christiana, quo facto, etiam professioni militari renunciauit, & abiecta purpura, amplexu Iesu Christi, vna cum ipsa constanti perperuam castitatem vouit. Neque

VIDUITATIS: 73

Mentio prætereundam arbitror Gal-
lam illustrem foeminam, filiam Sim-
machi viri consularis, quæ iuuenula
adhuc & vidua cum in talem incidisset
infirmitatem, vt tota fieret scabiola, &
medici ipsi prædicarent, quod non libe-
raretur à tam molesta ac graui infir-
mitate nisi denuò nuberet, liberè sper-
nata est illorum consilium diceas se pa-
taram quiduis potius pati, imò quate-
nus opus se iralle ipsa n subire mortem
quàm iterum iungi matrimonio.

ANNA pariter Romana & singu-
laris pudicitia foemina, defuncto ma-
rito quo cum exiguo tempore vixerat,
propinquis suis suadentibus, & exhor-
tantibus, vt desposito luctu & matina
iterum nuberet, nunquam assentiri vo-
luit, quamuis haberet & artem inte-
gram & faciem decoram atque ita
coniugio esset apta.

Huius propositi causam rogata re-
spondit si virum bonum inuenero, vt
an è habui, nolo timere ne perdam. Si
malum, quid necesse est, post bonum
pessimum sustinere: hoc foeminae di-
ctum est factum tanè sapientissimum,
d. 3.

dignum est, vt ab omnibus viduis am-
plectatur, & obseruetur, quamuis ho-
die pauca reperiantur huius sapientia
capaces ad euitanda pericula.

Nec minus sapiens responsum fuit
illud, quod olim dedit deuora & pia
sancti Ioannis Chrysofomi discipula,
Olympia Constantinopolitana, vidua
Nebredij Praefecti, quae cum esset ad-
monita à Theodosio Imperatore vi-
terum nubere (non enim mariti con-
sortio nisi viginti mensium spatio fru-
iuerat) eò quod adhuc esset aetate flo-
rida, nobilis, diues, ingenio atque do-
ctrina non minus, quàm pulchritudi-
ne excellens, haec respondit: Si meus
Rex, alteri me vellet iungere matrimo-
nio, non tam citò mihi sustulisset ma-
ritum, cuius coniunctio tanto perè illi
placuit; sed quia cognouit me isti vici-
genari minus aptam, & quòd forsan
eò de causa marito quoque non mul-
tò placuerim, propterea citò ab isto
seruitus vinculo me absoluit atque li-
berauit; donans menti meae suae con-
tinentiae iugum: consilium hoc sanè
saluberrimum, & dignum vt ab omni-
bus Christianis, praesertim mulieribus
lingu-

singulariter notetur; Et quid mirum est, si hæc viduitas ipsi naturæ se conformet? cum etiam in avibus ipsa natura, ita abhorreat à noua coniunctione? De turture enim legitur, quod dum Patrem suum suum perdit, alterius copulam ulterius non requirit; sed solitaria semper incedit, & memor perditæ societatis semper gemit.

QUANTO IN HONORE
*Apud Romanos & Iudæos semper fuit
 vidualis castitas.*

Nemini mirum videri debet, si tantoperè commendetur & extollatur viduas mulierum Christianorum, cum apud Ethnicos, etiam, & maxime ROMANOS tanto in honore habitæ sint, viduæ, vt vita defunctas ornauerint coronâ pudicitia quâ sic redimitæ quasi triumphantes, magna pompa in publicum efferebantur. Adhuc aliâ honore speciem ROMANI attribuebant pudicitia

dicitur viduali, nēpe tēpore nuptiarū,
 nō permittebant, q̄ noua sponsa ab vi-
 la alia tangeretur, nisi ab illis solis mu-
 lieribus quæ vnus tantum mariti fuis-
 sent vxores, volentes vt illa procul sta-
 ret à spōsa quæ pluries nupta viro fuis-
 set, tanquam impura immunda, pro-
 phana, & quasi aliquid mali augurij
 foelicibus nuptijs apportans. Conside-
 rabant enim antiqui isti sapientes, ista-
 rum matronarum animum esse incor-
 ruptum, quæ semel amissa virginitate
 nolebant amplius prodire in publicū,
 & mœrito, cū pluralitas minaque
 iterati matrimonij frequentatio, sit
 ceptum & euidentis intemperantiæ si-
 gnu. Hinc pudissima illa puella, quæ
 cū audiret à quodā vehemēter com-
 mendari, mores cuiusdam illustis ma-
 tronæ, quæ secundas tantū nuptias
 celebrarat, ita respondit; prudens & pu-
 dica mulier, non nisi semel tantum
 maritum accipit, præclarum dictum,
 & dignum Maioris Cætonis filia; vnde
 non mirum est, si Cornelia filia Afri-
 cani & vxor Tyberij Gracchi, vidua, re-
 cularit nuptias Regis Ptolomæi, quam-
 uis illi promitteret multa & magna.

Verum aliquid maiori admiratione dignum videri potest in veteri testamento, in quo, etsi sterilitas esset abominabilis & detestata, magnopere tamen commendata fuit viduitas, vti legitur de Iudith: *Et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaueris. Et post virum tuum alterum nesceris, in eo quod manus Domini confortauit te, Et ideo eris benedicta in aeternum.*

Hæc vidua sanè, re ipsa & experientia propria didicit quod pudica & prudens matrona non opus habeat, neque indigeat marito, ad corrigendam familiam, cum ipsa intrepidè descenderet & ingrederetur castra inimicorū, vbi postea manibus proprijs, abscisso capite Holofernis, non tantum familiam suam, sed & totam patriam, vna cum ciuitate à tam graui & longa obsidione qua oppressa erat, liberauit, & hoc, quod totus populus longo tempore præstare non potuit, hoc ipsa sola, vna nocte, industria prudentia, studio, & gladio suo egregè præstitit. Neque minus dignè celebranda fuit pudicitia illius honestæ viduæ Sareptanæ cui nunquam in tanta annonæ caritate defuit, aut farina, aut oleum, donec tan-

d s dem

dem ex mandato Domini ab Helia sustentata reddidit terræ siccae desideratam pluuiam, unde statim subsequetur copiosissima & abundantissima messis, & omnibus agris reddita fuit pristina fertilitas.

QVOMODO INTER OMNIA
*alia, frequentia SS. Sacramentorum sit
 valde conueniens & necessaria
 vidua verè pia ac deuota.*

VNum præ cæteris omnibus viduæ maximè necessarium, quæ desiderat placere domino DEO, est frequens ac deuotus sanctissimorum Sacramentorum vltus; & quamuis hoc per se satis sit clarum & indubitatum, nihilominus tamen multis etiam perspicuis rationibus, id fati superque probari potest.

1. Si enim vera vidua pro sponso suo accepit CHRISTVM IESVM, nunquid conueniens est, vt sæpè ad ipsum accedat? frequenter communicet & sic sæpiùs eò fruatur?

2. DEVS singularis factus est, &

vult

vult esse semper pater viduarum, quare igitur ad ipsum, tanquam patrem suum, pia ac deuota vidua nō sēpius confugeret, ipsumque in sanctissimo Sacramento frequenter reciperet?

3. Plerumque vidua solet esse desolata & afflicta; Sēpē igitur recurrēdum illi erit ad consolatorem suum IESUM CHRISTUM, & hoc fit, in sanctissimo Sacramento, quia dicit: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, sicut accidit filio prodigo.* Matth. 2.

4. Vidua supra modum opus habet, vera & singulari quadam castitate, quā nemo illi, nisi solus Deus donare potest; Sicut S. Scriptura dicit: sed quo medio facilius & efficacius hoc consequi poterit? nisi per hęc sanctissima Sacramenta? prout hoc satis quotidiana experientia docet, & sancti Patres quoque attestantur. Vnde enim hoc viduis in primitiua Ecclesia, quod ad id essent castæ, sanctæ, piæ, & deuotę, adeo non curarent, immo etiam contemnerent omnem huius mundi vanitatem; nisi quia erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus, ut acta Apostolorum referunt. Cap. 2.

d e Cuen

Cùm viduæ, maximè iuniori, cōueniat aspernari omnes huius seculi delicias, illecebras, & vanitates, necesse ei est vt valido quoq; robore ad hoc confortetur; Quod potissimum fit, in hoc sanctissimo altaris Sacramento, in quo Deus illi præbet delicias delicatissimas, & potum illius aquæ quam dedit Samaritana, quæ sicut verè extinguit sitim rerum temporalium, ita cœlestium caussat & accendit, quod ipsamet experientia euidenter probat.

6. Dicit S. Paulus; *Quæ autem verè vidua est, & desolata, speret in Deū &c.* Qualem autem maiorem fiduciam & spem habere potest, in suam Diuinam Maiestatem, quàm videre, se sepius visitari, frui sua reali præsentia, & ipsemet suo sacratissimo corpore pasci.

7. Debet vidua valde dedita esse ieiunijs & carnis mortificationi, atque continuò orationi vacare, sicut dicit S. Paulus, & Euangelium de Anna vidua, qua non discedebat de templo, ieiunijs, & orationibus seruens nocte ac die. Sed quis melius & efficacius consequetur hæc omnia, quàm qui sepius

VIDUITATIS.

99

pius accedit ad ipsum auctorem & fontem omnis boni? Quis frequentius ieiunat? quis magis querit mortificare suas passiones, & carnem? quis sapius frequentat Ecclesias? & orationi quotidie vacat? nisi illa persona, quæ semper frequentat Sacramenta?

Quid dei eas facere qua verè vult esse vidua, & frequentare sancta Sacramenta.

Debet imprimis omnem adhibere diligentiam in electione alicuius discreti & approbati Confessarij, hoc est medici animæ suæ, qui habeat vires & qualitates necessarias; Vtpotè scientiam, experientiam, bonitatem vitæ, & zelum animarum, cui per generalem totius antea actæ vitæ confessionem, omnia sua ininterea possit explicare seque & animam suam in illius manu & arbitrio ponere cum plena submissiōne, toties confiteri & communicare, quoties & quando ipsi ita videbitur expedire, semper sincerè & candidè, ostendens illi apertam suam cōscientiã, & non tantum de peccatis, sed etiam de bonis.

¶ 7

bonis.

bonis operibus exactam ei reddentiam
tionem sæpè enim bona etiam opera,
non benè non rectè nec ritè fiunt: non
fidat nimium suæ prudentiæ, non suo
proprio stet iudicio vel arbitrio nita-
tur; sed semper se promptam exhibeat,
ad obediendum Confessario suo in
omnibus rebus spectantibus ad animã,
& eius salutem; talis enim generalis
Confessio, tanta synceritate, humilitate
atque animi obedientis propriitudine
facta, est firmum ac solidum totius spi-
ritualis vitæ fundamentum, & princi-
pium spei perueniendi ad magnam per-
fectionem, gratia & diuino auxilio cõ-
currente.

---

*Cur bonum sit generalem instituire confe-
sionem, & quanam eius
utilitas.*

Quantumuis qui integrè confessus
est, & nullum ex pudore, vel malitia o-
misit peccatum, non amplius oblige-
tur confiteri peccata semel confessã,
nihilominus etsi non sit necessitatis,
maximæ tamen utilitatis est, genera-
lem aliquando instituire confessionem,
ex qua, etiã inter multa alia hæc sequi-
tur commoda.

1. Præteritarum confessionũ, quæ ali-
quæ-

VIDUITATIS. 85

quando minus debite, vel sine diligenti examine & preparatione facte sunt, vel quasi ex quadam consuetudine fiunt, suppleantur defectus.

2. Tolluntur multi scrupuli sapissimè, si quis hæc vel illud peccatum confessus fuerit vel non.

3. Præcipiuntur etiam multæ occasiones Diabolo, affligendi hominem in conscientia, maxime in articulo mortis constitutum.

4. Causat homini magnam lætitiã quod ipsa experientia probat, nã quanto magis homo abnegat se, suamque propriam voluntatem idque propter Deum, tantò maiorem etiam internam sentit consolationem. Hinc ut plura inuenerit, ut qui ad generalẽ se præparat confessionẽ, sentiat multas & magnas difficultates ad instar mulieris parturientis; *Mulier enim dum parit tristitiã habet quia venit hora eius: cum autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum, hoc dicit Euangelium.* 10. Ibid.

5. Acquirat sibi incredibile inœritũ, propter maiorem dolorẽ quẽ habet de peccatis præteritis & de malitia antea- & vite: Hac etiã ratione cognoscit seu exploratã multò melius habet naturã

¶ Nam

suam, quam prius & ipsam malitiā seu
malignitatem peccati, similiter & hoc
modo agnoscit quoque diuitias boni-
tatis patientiæ & longanimitatis Dei.
7. Quia homo per talem confessio-
nem mirabiliter se disponit ad multo
dignius recipiendam sanctissimam Eu-
charistiam quæ plurimum hominem
iuuat & corroborat, ad fugiendū pec-
catum ad conseruandam & augendam
gratiam acceptam.

---

*Signa aliquot ex quibus vidua facile co-
gnoscere poterit, virum aliquem fructum
& progressum faciat in perceptione
Sacramentorum, & vita
spirituali.*

Per se non facile cognoscet homo,
an fructum vel progressū aliquem faci-
at vel non, in frequentatione sacramen-
torum, tum quia Deus illi aliquando
nō permittit vt hoc agnoscat. Subinde
enim valde bonos & iustos ita suspen-
sos & afflictos habet, & quasi in conti-
nuis tentationibus & obscuritatibus
mentis detinet. Nam boni non quid
habeant, sed quid illis desit, adhuc re-
spiciunt, & considerant, tum etiam quia
semper habent ante oculos peccata sua,
defectus

defectus, & imperfectiones quib' quotidie inuoluuntur, & facile incidant in huiusmodi, etiam aliquando, cum bene operantur & sanctè. Hinc est, quod se reputent seruos inuitiles, & non sanctos, vel iustos, & hoc totum est singulare donum Dei, qui dat Thesaurum & modum etiam abscondendi eum, & hoc est certum & euidentis signum veri fructus horum Sacramentorum. Vnde bonum est, ut se permittat regi & dirigat suo Cōfessario, in omnib' & per omnia. Nihilomin' ponentur aliquot signa per quæ facile potest, qui Sacramenta frequentat videre & cognoscere num inde capiat fructum, & sic debeat excitari, sibi que addere minimū ad ea frequentandum feruentius.

1. Signum est quando in se sentit incredibile quoddam odium contra peccatum mortale, & quanto maius hoc odium erit, eò etiam maior fructus celsendus est.

2. Si magnam ac singularem adhibet diligentiam, vitandi omnem occasionem peccati, quod intelligendum est de fugiendis locis periculosis, & prauis conuersionibus, atque similibus.

3. Quando sentit se abhorrere & fugere quantum fieri potest, etiam peccata.

cat: venialia, quātumuis minima erūt.
Nam hæc quoq; coram Deo cui valde
displicent magna sunt.

4. Quando in omnibus actionibus suis valde timet, ne proximo suo præbeat occasionem scandali.
5. Si odio habet, quod prius amabat, & nūc amat quod antea odio habebat.
6. Quando: (si est persona alicuius existimationis & dignitatis) libenter videt, loquitur, & cōuersatur cum pauperibus, & eos, qui sunt infimæ conditionis, & tamen interim bene viuunt & operantur, n. a. ni facit, ac se meliores & maiores reputat.
7. Si sentit in se desiderium reuocandi se, potius reformandi omnes suos sensus ac sensualitates.
8. Si refrænât suam linguam, & non malè loquitur vt prius.
9. Quando se videt mutatum in multis quæ antea faciebat.
10. Si agnoscit se magis patientem in rebus aduersis & tribulationibus suis & illas de manu Domini accipit.
11. Si quotidie examinat conscientiam suam, & sapius propositum reuocat.

12. Quando sentit Spiritualem gustum in reprehendendo seipsam semper & laudando alios.

13. Cum de se ipsa abiectè & humiliter; de alijs verò e contra bene sentit; quod antè facere non solebat.

14. Quando se in omnibus rebus libenter conformat diuinæ Voluntari.

15. Cum de salute animarum magnè sentit desiderium & gaudium.

16. Quando ægerrimè fert magnamque displicentiam habet de Dei offensionibus.

17. Bonum signum etiam fructus Sacramenti est fames & desiderium ipsius Sacramenti, vel si non habeat ad minus desideret habere vel doleat, quòd in ferale desiderium nò sentiat; Neq; ob id occurrat frequentare Sacramentū, quia talis dolor, & desiderium sunt huius Sacramenti fructus.

18. Bonum quoque signum est, quando persona sentit desiderium maioris gratiæ attestante S. Bernardo: Nullum certius & euidentiùs signum esse ipsius Spiritus sancti præsentia, atque desiderium maioris gratiæ.

19. Et à hoc nò minus bonū signum est, quando quis sentit valde mitigari

in se malas inclinationes, & prauos habitus, ita ut non amplius in ipso adeo prædominetur iracundia, & similes animi passionēs, in quas se tamen subinde incidit, vehementer doleat & poeniteat, & sua sponte aliquā sibi subiungat poenitentiam.

20. In dieum quoque boni fructus est si quis se sentiat trahi ad orationem, & sapius mentem in Deum eleuet, quem omni tempore & loco inuenit.

21. Si fuerit etiam quis abstractus ab amore inordinato, creaturarum & rerum terrenarum.

22. Cū animaduernerit se incidisse in aliquē errorem vel defectum, & de hoc statim doluerit, & eniamque perierit ad Deo bonum signum est.

23. Si redeat sapius ad cor suum, & sentiat frequenter amulationem aliquam, & introseat, ne quis aliunde subintrat alius, quā diuinus amor.

24. Certum & mirabile signum est hoc boni fructus, illatas iniurias libere ignoscere, orare pro ijs qui offenderūt, & sic reddere bonum pro malo.

25. Si continuo zelo perpetuam suae castitatis & puritatis curam habeat, unde nulli vnquam se nimium confidat, sed omni loco & tempore, etiam cum

qua

quacunq; persona circumspēctē semper agat, & aduigilet.

26. Si cum suis domesticis non amplius ita contēdit, vt solet, sed benignius, & sine verbis iniurijs cum illis agit; quārens potius placidis verbis & exemplo bono, illos continere in officio, vel ad rectam & bonam viam reducere.

27. Quando libenter & patienter acceptat aliorum reprehensiones & correctiones, & libens audit, si sibi dicatur veritas.

28. Et hoc signum boni fructus est, si se ostendat promptum, ad humiliatiōnem, & res abiectas seu infimas.

29. Quando de omnibus alijs bene de se autem sola malē cogitat & sentit; Item si alienis miserijs compatiatur.

30. Si etiam cor suum circumdat, & omnes superfluitates resecet, similiter linguam, sensus & alia huiusmodi.

31. Si persona ad carnis mortificationem est inclinata, neque illi nimium, vt solet, indulget.

32. Quando libenter loquitur & audit de Deo & de rebus diuinis.

33. Si frequenter meditatur passionē Domini, cum gratiarum actione pro tanto beneficio.

34. Si ad frequentationē Sacramentorum habeat desiderium, si gaudeat, si exhorretur alios.

35. Cūm propter humanos respectus non cessat vel omittit benefacere immo huiusmodi respectus paripendit.

36. Quando in se & in alijs quoque sentit singulare gloriæ Dei desiderium.

37. Si B. Mariæ virgini, alijsque sanctis magis sit deuota, quàm ante solet esse. libenter quoque & sæpius recitat Litanias,

38. Quando plus solito orat pro animabus in Purgatorio existentibus applicando Indulgentias &c.

39. Si considerando vitam suam anteactam, & post frequentationem Sacramentorum, reperit mutationem in melius.

Nota si alicui videatur, quod ex frequentatione Sacramentorum non capiat fructum vel progressum, & cognoscat tamen, quod non continuando, deficiat, vel per impatientiam, vel per languorem seu tepiditatem in orationibus, immo quod sit facilius ad immodicos risus, ad verba vana & otiosa, negligentior, ad custodiã sui ipsius, quando, inquam, in vao, vel in altero ho.

VIDUITATIS.

92

horū aduertit e declinare in deterius,
non frequentando Sacramenta, nō de-
bet illa omittere, cū non minus ne-
cessaria sit medicina, quæ ab infirmita-
te corpus præseruat, atq; illa quæ sani-
tatē cōseruati corroborat, & accrescit;
Hoc ipsū redundat ad magnā consola-
tionem illius, qui non satis clarè per-
spectos sibi habet fructus Sacramenti,
hic enim non solū reputat progres-
sum, quando proficit, sed etiam quan-
do non deficit, vel retro creditur.

---

*Quomodo vidua quæ cupit frequentare
Sacramenta: & viuere uti conuenit, debet
habere in odio peccatum mortale, &
cognoscere eius malignita-
tem.*

Vidua quæ cupit facere progresū &
fructū in via Domini; imprimis & ante
omnia, necesse est, vt iaciat sibi pro so-
lido fundamēto firmum hoc proposi-
tum, nempe malle potius mori, quàm
committere peccatum mortale, & vt
illud uti par est in odio habeat, non mi-
nus vtile, quàm necessarium est, sæ-
pè considerare mala, quæ peccatum
hoc

hoc mortale causat, & odium incredibile quo Deus illud prosequitur; hoc enim tale ac tantum est, ut qui bene cognosceret, plus horrore & tremore ex sola illius nominatione conciperet & sentiret, quam si vel fulgura, seu tonitrua, vel aliquem terræ motum audiret, & est adeo quoque foedum, ut si illius foeditas ac turpitudine posset videri, potius quis eligere seipsum conijcere in ardentissimi ignis fornacem, unde nunquam posset exire, quam videre turpitudinem ipsius peccati, ut in se est, quemadmodum quædam sancta dixit: unde bonum erit, frequenter considerare mala, quæ per peccata mortalia causantur.

Peccati mortalis quæ mala.

Dicit S. Chrysostomus nullum damnatum recuperari vel restaurari dolore, nisi illud tantum quod per peccatum causatur: Bene igitur considerandum, quid homo per peccatum mortale perdat.

I. Perdit gratiã S. Spiritus, quæ maior est omni dono, quod Deus in hoc mundo alicui creaturæ concedit. Si autem

VIDUITATIS.

95

tem tantopere dolemus quando exci-
dimus gratia alicuius Principis, quid
erit de gratia Dei?

2. Facit perdere amorem Dei, qui à
gratia procedit; Videtur tibi forsã exi-
gua hæc iactura?

3. Priuat hominem virtutibus infu-
sis, & donis Spiritus sancti, quibus mu-
niti, fortes eramus contra inimicos
nostros, sine illis enim sumus ad instar *iudic. 19.*
Sampsonis in manu Phylistinorum.
abrasis crinibus.

4. Perdimus ius nostrum cœlestis
Hæreditatis, ad quam non habemus
amplius prætensionem.

5. Amitimus quoque spiritum ad-
optionis per quem filij Dei sumus, &
clamamus Abba Pater.

6. Priuamur etiam paterna Dei pro-
uidencia, qua ipse gubernat suauiter o-
mnes in gratia constitutos quibus om-
nia cooperantur in bonum.

7. Facimus etiam iacturam pacis &
serenitatis consciëntiæ nostræ, quam tol-
lit peccatum mortale.

8. Priuat nos consolationibus Spiri-
tus sancti, & omnibus meritis bono-
rum operum, quæ quis toto vitæ suæ
tempore fecit.

9. Priuat participatione bonorum
c

oꝝ

operum quæ in Ecclesia Dei fiunt quibus non gaudent amplius vt antè.

10. Facit etiam nos perdere merita passionis Domini, cuius pretiosissimus sanguis, in vanum & frustra pro illo effusus, qui existit in peccato mortali, is enim vt dicit S. Paulus quantum in se est, Christum deuo crucifigit.

11. Perdimus quoque omnia opera bona, quæ facimus, vt pote, orationes, ieiunia, elemosinas, & quoduis aliud bonum opus, in peccato mortali factum, ista omnia nihil iuuant ad vitam æternam promerendam, quamuis valere possint ad alia quædam nempe vt disponant hominem ad contritionem, vel ad consequenda bona temporalia sanitatem, & alia huiusmodi similia.

12. Priuat nos sanctissimo Sacramento Eucharistiæ, cuius iactura tanta est, vt si quis eam bene sibi perspectam & cognitam haberet solummodo hanc, tota vita sua flendo, non possit satis plangere.

13. Non tantum dum homo existit in peccato mortali, non potest gustare hoc sacramentum (immo quo magis peccat, eo longius ab eo recedit) sed etiam quando rediit ad penitentiam, hoc opus, hic labor est vt gustet, considerata enim ni-

mia

ma peccatorū suorum multitudi-
ne, & propria sua indignitate cum tergiuer-
satione remanet suspensus.

14. Vnum peccatū mortale, trahit al-
terū, & sic paulatim homo accumulatur
multa; hinc sequuntur mali habitus, qui
postea caussant multū sudoris etiam ijs
qui ad cor conuertuntur, & seriò rede-
unt ad poenitentiam.

15. Peccatum mortale facit hominē
lucrari, seu promereri infernum, deleri
ex libro vitæ, ex filio Dei seruum Dia-
boli, ex templo Sanctissime Trinitatis,
nidum serpentum. Ex sponsa Christi,
adulterum sathanæ, ex domo Dei spe-
luncā latronum, ex vase electionis vas
corruptionis, ex cubili spiritus sancti,
volutabrū porcorum, ex fratre vel so-
rore Angelorum, Socium Dæmonum,
ex columba volante ad cælum, colu-
brum reptantium in terra. Postremò
Deum maxima afficit iniuria, caussat e-
nim vt breue aliquod & momentaneū
gaudium, inane ac prauum desiderium,
vel alioquin inordinatus aliquis appe-
titus præponatur suæ Diuinæ Maiesta-
ti (& sic Barrabas Christo; tollit
enim coronam, quæ Deo ta-
quam vltimo fini debetur, & dat

eam suæ delectioni, quod est auferre coronam à Creatore & dare creaturæ, quæ est horrenda res.

De odio contra peccatum mortale.

Dicit Doct. quidã Catholicus, si omnes intellectus fierent vnus, & omnes linguæ coalescerent in vnam, non possent neque comprehendere, neque sanctis dicere vel explicare odium, quod Deus habet contra peccatum mortale; quod sic probari potest.

1. Quò quis est melior eò magis amat bonum, & odio habet malum: sed Deus infinitæ est bonitatis, infinitè igitur odio habet peccatum.

2. Deus odit peccatum, tanto, quanto odio dignum est, secundum proportionem suæ malitiæ, quæ est infinita, eum sit contra Deum, qui est infinitæ Maiestatis, infinitè igitur odit.

3. Cùm Deus sit infinitæ dignitatis, & peccatum è contra sit infiniti ponderis seu malignitatis, infinito etiã odio dignum est.

4. Deus tantopere illud odit, ut propter peccatum non pepercerit etiam proprio filio suo, qui eum pro nobis tradere, & infinito precio sui preciosissimi sanguinis nos redimeret à peccato,

VIDUITATIS. 99

eato, hoc satis ostēdit ipsius infinitum odium contra peccatum.

Illud quoque odium sat superque probatur, per flagellum vniuersalis diluuij, per ignem, quem pluit super Sodomam, per gulam Adami, & Euzæ, per adulterium Davidis, per superbiam, & lapsum angelorum, per inobedientiam Saulis, Ananiæ & Saphiræ; Item Iudæ, Nabuchdonosor, & ipsius populi Dei, de quo ex sexcentis millibus, duo tantum ingressi sunt terram promissionis, ex his nunc iudica, an ille aliquid cerebri habeat, qui tam facile ac leuiter committit peccatum mortale.

Quis considerando prædicta audebit vnquam committere peccatum mortale? Quis volet lentis edulio vt Esau, hoc est pro momentanea aliqua, & vilissima delectatione, vendere primogenita sua? id est, cælestem patriam & leperperuis inferni pœnis ac cruciatibus obligare?

Quis intelligens Dei tantum odium contra peccatum, vel ad momentum in eo perseuerare audeat, cum habeat pro aduersario tam potentem & iustum dominum?

Quis in peccato sibi promittet pacem, si Deus auctor pacis, contra illud
e 3 tan am

tantum odium habet, vt propterea in
mortem traderet filium suum pro-
prium.

Quis peccatum aliquod commit-
tens mortale, a deo Deo abominabile &
ipsius filij morte magis odiosū nō cō-
tremiscat sēper? Quis in illo existēs, vel
māducare, vel dormire, vel videre pote-
rit? Pia igitur ac deuota vidua, posset &
deberet sapius renouare suum profirū,
& eligere pōius mori, quā vel vnum
peccatum mortale committere, idque
precibus à Deo eoiuē efflagitare, vt po-
tius sibi in mortis, quā in illius pec-
cati periculum vel discrimen incidere
permittat. Idem filijs suis (si quos ha-
bet) optabit sicut quotidie faciebat
mater S. Ludouici; vnum itaq; ex mul-
tis, quæ vidua ad vnguem seruare ten-
netur, est hoc, quod iam de peccato
huc vsque dictum est; Hanc enim do-
ctrinam non suo tantum cordi, sed &
filiorum Domesticorum, & omnium
aliorum mentibus semper inculcareat-
que imprimere conabitur, pro-
pter multa bona quæ inde se-
quuntur, prout ex se-
quentibus clarius
glucet.

*Bona seu utilitates aliquot qua ex
consideratione peccati se-
quuntur.*

Hæc consideratio causabit odium,
fugam, abominationem, ac detestatio-
nem peccati.

2. Tolle omnes illius occasiones, vt-
pote loca, conversationes & similia.
3. Næste dieque omni loco & tempo-
rit, erit in continuo timore ac metu.
4. Conseruabat se in Gratia Dei sem-
per;
5. Semper paratus erit ad mortem.
hæc est enim illa vigilantia, ad quam
Christus nos in Euangelio toties exci-
tat.
6. Dispositus quoque semper erit ad
sacram communionem.
7. Sæpè orabit & se humiliter Deo
commendabit.
8. Frequenter confitebitur & com-
municabit, & continuo contra peccatū
oportuna ac necessaria etiam præserua-
tiui remedia applicabit.
9. Omnia sua opera faciet in gra-
tuita Dei.
10. Non curabit respectus humanos.
11. Vitabit quoque & odio habebit e-
tiam peccata venialia.

12. Abnegabit propriam suam voluntatem, sine qua non potest committere peccatum mortale.

13. Semper erit in Paradiso, quia Deum semper secum habebit.

14. Non timebit mundum nec quidemquam in eo, & fortis erit vt Leo.

15. Capax erit ad gustandum res diuinas.

Vidua, qua cupit ex perceptione Sacramentorum sentire gustum, debet etiam venialia peccata fugere vt pestem.

Si vidua cum fructu cupit gustare Sanctissima Sacramenta, omnino necesse erit, vt fugiat non aliter atque mortem, etiam ipsa peccata venialia, quod faciet, si frequenter & diligenter inuincit mala ipsius peccati venialis, quae infra ponentur, & sedulo rogabit Deum, vt sibi aperiat oculos ad cognoscendum ea bene.

Resp. Sūt quaedā personae quae habent quidem in odio peccatū mortale, & propositū non cōmittendi illud, sed parū interim curant peccatū veniale, & quando illis aliquid hoc nomine aliquando obijcitur, q̄ hoc vel illud sit peccatū, quaerunt statim si est mortale aut veniale.

niale, intelligentes autem esse veniale
 rident, & nihil aut parum curant, tales
 tamen personæ valde miserè decipi-
 untur, & sunt ad instar alicuius serui,
 qui non vult obedire domino suo, si
 contra ipsum non prius euaginet gla-
 dium, & sicut mulier, quæ (excepto eo
 quod honorem suum tangit:) parum
 curat si in alijs marito suo displiceat,
 verum quantum decipiantur apparebit
 ex ijs quæ infra dicentur. Ad intelligē-
 dum igitur quod inferius dicitur nem-
 pe, quod sex duobus, vel altero modo
 venialia peccata committuntur, aut
 per fragilitatem, ignorantiam, vel in-
 animaduertentiam, & de his potest in-
 telligi scriptura quæ dicit Septies in die
 cadit iustus & refurgit, vel quando sci-
 enter peccat, quemadmodum si quis
 dicat mendacium sine alterius damno,
 quod est peccatum veniale, & de hac
 vel simili venialium peccatorum
 specie intelligenda sunt om-
 nia quæ inferius di-
 centur.

e. 5.

Qua-

Questio in qua explicatur quàm graue sit peccatum veniale.

Quæritur an aliquis, vt lucretur vel saluet totum mundum possit licitè saltem committere vnum peccatum veniale? Respondetur quod sit cõmunis opinio S. Thomæ & omnium aliorum Doctorum, & si totus mundus incendio conflagraret, a que omnes damnandi essent, & quis dicendo vel vnũ mendacium, posset adhibere remedium atque impedire, potius deberet permittere vt mundus periret quàm mentiri.

1. Quia (vt dicit S. Paulus) *non faciamus mala vt veniant bona.*

2. Dicit Euangelista: *quid prodest homini si totum mundum lucretur, anima verò sua detrimentum patiatur?* Sed peccando etiam venialiter magnum infert damnum animæ suæ, ergo etiam pro toto mundo non debet hoc facere.

3. Quia noster finis est videre Deum; nullo igitur modo etiam propter totum mundum est faciendum malum, quod nos possit retardare ab illo fine, sed peccatum veniale retardat; ergo pro toto mundo non est faciendum.

Neq.

4. Neque pro toto mundo, neque pro infinitis si essent, debemus Deo dare vel minimam occasionem, vel vllā offensionem, sed peccatum veniale est culpa quæ Deo valde displicet, & sic cū grauius offendit; ergo nullo modo committendum.

5. Nemo debet etiam si possit totum mundum saluare, vel minimum damnum inferre animæ suæ, quia tenetur seipsum plus amare, quā Mundum, & peccatum veniale plurima damna adfert animæ; igitur non faciendum. Quædā autem magis principalia damna hic subiungentur.

Recensentur aliquot damna quæ per veniale peccatum causantur.

1. Obligat ad pœnam, vel in hoc mundo, vel in purgatorio, vnde quamdiu homo non est omnino purgatus, impeditur à visione Dei.
2. Maculat & contaminat animam, tollendo illi candorem suum & vt S. Gregorius dicit, peccatum mortale obtenebrat animam, veniale verò obscurat eam.
3. Diminuit feruorē Charitatis, sicut aqua extinguit flammam ignis, qui fer

uor æstimandus est pretiosissimus, etiam proprio sanguine comparandus.

4. Defatigat etiam potentias animæ, quemadmodum onus graue defatigat equum.

5. Retardat gloriam, ut dictum est, & diminuit illius augmentum quia dum quis peccat venialiter, posset aliquid boni facere, & sic sibi maiorem acquireret gloriam.

6. Disponit ad peccatum mortale; sicut scintilla paulatim causat magnum incendium.

7. Multum impedit hominem, ut non perfecte faciat voluntatem Dei.

8. Reddit animam debilem ac infirmam; unde peccata venialia sunt, sicut in corpore humano quædam vulnera leuiora, quæ magnam homini pariunt molestiam & impedimentum.

9. Præbet quoque deuotioni maximum impedimentum, quam Deus concedit non nisi hominibus valde puris & mundis, etiam impedit eleuationem mentis in Deum, & orationem mentalem, sicut enim avis, cui alæ resectæ, in inferioribus hæret, & nonnihil cantillat, & montium cacumina attingere nequit: ita quoque huiusmodi anima

maâ.

ma à terrenis ad superna euolare vix potest.

10. Multis modis etiam impedit hominem, ne faciat progressum in vita spirituali, vt iam dictum est superius. Nam qui paruipendit peccatum veniale, non habet perfectum Dei timorem, qui singulorum etiam minorum diligentem rationem exigit; & S. Scriptura dicit: Quod domus, hoc est, anima illius, qui non semper & continuo præ oculis habet timorem Dei, breuis ruinam minabitur.

11. Generat tristitiam animæ, vt dicit S. Thomas: prout norunt etiam illi, qui volunt spiritualiter viuere.

12. Contristatur Spiritus sanctus: Nā huiusmodi peccata venialia reddunt nos incapaces multorum donorum, quæ aliquin Deus nobis sæpius libenter ac liberaliter communicaret; vnde bene comparari possunt quibusdam latruculis, qui paulatim furantur, nunc hoc, nunc illud paruum, hodie aliquid & cras aliquid; Dominus autem seu possessor, tandem in fine sentit iacturam, sic nos, perdendo tam multa dona; quantum perdamus, in fine apparebit. Et Mercator non tantum dolet, quando in mercibus suis aliquid perdit; sed etiam quā-

do occasionem lucri perdidit.

13. Impedit adhuc, quod non possumus bene videre, cognoscere, & amare Deum, qui requirit corda valde munda, pura & candida, sicut enim puluis in oculis, non quidē statim excæcat, multū tamen & valde impedit visum.

14. Avertit quoque Angeli sui custodiā, qui alioquin à multis eum præteruaret malis; sic etiam priuatur multis bonis fructibus, sicut dicit Cardinalis Caietanus in sua summa.

15. Peccatum veniale scienter cōmissum, & quando homo in eo perseverat, priuat eum proprio effectū Sacramēti, hoc est, quadam dulcedine spiritali, quæ nutrit ac fouet deuotionem & debilitat inclinationem ad vitia; hinc forsitan procedit, quod non omnes, qui frequentant Sacramenta, gustent illā suauitatem, & præsertim viduæ, vanæ, quæ ex quadam vanitate vel consuetudine communicant (quod raro fit sine peccato ad minus veniali) & sic priuantur delicatissimo illo cibo, arque suauissimo eius fructu, vt dicit S. Thom.

Si igitur non adferret aliud damnū peccatum veniale, nōne plus satis astimandum esset? nonne fugiendum ac vitandum, vt pestis, atque vt mors ipsa?

Propter

VIDENTITATIS. **109**

Propter peccatum veniale, Deus sæpè mittit atque permittit varias tribulationes, afflictiones & calamitates. imò aliquando ipsam etiam mortem; ve legitur in S. Scriptura, & inter cæteras, de quodam propheta; qui cùm commisisset contra mandatum Domini peccatum veniale; permisit Deus vt à leone occideretur in via. Aliquando Deus præuidendo quòd aliquis paulatim per veniale peccatum, disponatur ad mortale; præuenit eum morte.

Ex his igitur videtur tibi, nullius momenti esse peccatum veniale?

An putas quod sit curandum vel astimandum?

Videturne pro toto etiã mundo esse committendum?

Putasne aliquid saltem iudicij illum habere, qui peccatum veniale parui perdit? negligit? vel non curat?

Probat,ur, exiguam curam peccati venialis, procedere ab exiguo amore erga Deum.

Sicut mulier honesta, si verè talis est, ex corde amat maritum suum, & omni diligentia præcauet, ne vel in minimo illum offendat; quod si autè per inanimaduer-
tentiam

tentiam fortassis hoc factum esset, gra-
uiter dolet, & quamprimum se emen-
dat, rogatq; veniam, & non hoc solum
contenta est, non offendat; sed quarit
omnem occasionem ipsi in omnibus
gratificandi, etiam si esset aliquo modo
molestum. Similiter facit bonus & fi-
delis seruus Patrono tuo; & obediēs fi-
lius patri; sic etiam vidua quę verē amat
Deum, non tantum, in re magna; sed
in minima quoque timet eum offen-
dere, & si forsā ex inconsideratione a-
liquid accidit, vehementer dolet, veniā
deprecatur; & procurat semper omni
studio atq; sollicitudine, vt possit illi
etiam ad nutum seruire; etiam si hoc &
voluptati & sensualitati suę maximē
repugnaret.

---

*Quod etiam Sancti peccatum veniale
astimârunt valde nocuum.*

Sufficiat vnum exemplum de S. Io-
anne Baptista, qui iuuenulus petijt de-
sertum vt cantat S. Mater Ecclesia:

*Antra deserti teneris sub annis;
Ciuum turmas fugiens petisti
Nè leni saltē maculare vitam*

Famine posses.

D. Paderborn

VIDVITATIS. IIII

D. PAVLVS dicit; non faciamus mala vt veniant bona; Item alibi, non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem meum scandalizem; multò igitur minus commisisset peccatum veniale.

S. Gregorius dicit, quòd non sit peccatum tam exiguum, quin neglectum, fiat magnum, sicut qualiscunque inimicus, si negligatur, aliquando potest multum nocere.

S. Hieronymus quoque ait: Quod si peccata venialia non curemus, quia videntur exigua & nullius momenti, curare tan è oportet propterea quòd sint multa, & disponant ad mortale.

Item dicit: si parum penditur, quia paruum & exiguum videtur; multum & valdè curandum est, quia qui illud prohibet, Deus magnus est, qui exigit rationem in die iudicii, etiam de omni verbo otioso; Et in Euang. dicitur; Qui infidelis est in minimo, infidelis erit & in maximo.

S. Bernardus in quodam sermone, quem habuit de cõuers. S. Pauli, incredibiliter exaggerat grauitatem peccati venialis.

Henricus Harpheus asserit; Quod si aliquis non habeat propositum, absti-

202

ne di à peccato veniali, nunquam illius consequetur remissionem, quamuis etiam sæpius confiteatur.

S. Catharina Senensis affirmat; Quod Deo supra modum displiceat, culpa sæpius iterata & neglecta, quamuis minima, Doctor quidam Dicit: Quod, quæ admodum mulier aliqua non statim, sed paulatim fit meretrix, sic qui parvipendit peccatum veniale, paulatim fiet magnus peccator.

Sicut domus non statim corrumpitur, sed paulatim, sic & vestis non vnica vice, sed sensim conteritur seu consumitur. Ita quoque per peccata venialia & minima pedetentim homo disponitur ad lapsum in maiora & grauiora. Vnde Scriptura dicit: Qui nõ curat vel negligit parua, paulatim incidet in maiora.

Rem. dia aliquot contra peccatum veniale adhibenda.

Primum remedium est, Manè proponere sibi, potius mori, quàm illo die scelerè committere aliquod peccatũ mortale, & a hoc implorare diuinũ auxiliũ.
2. Tollere omnes occasiones peccati venialis, hoc est, conuersationem locorum, colloquiorum, & similibus pericula.

3. 1.

3. Si animaduertit se incidisse in aliquod peccatum veniale, dolere statim, rogare veniam, & proponere emendationem in posterum.

4. Quando necessario tractandum erit aliquid, & hoc non sine periculo peccati venialis, commendabit se imprimis Deo, & in tractatione postea, mentem sapius eleuabit in Deum, & acquirat sibi habitum frequenter dicendi, Deus in adiutorium meum intende.

5. Examinare bis in die conscientiam suam, facere aliquam poenitentiam, ad minus vespere.

6. Perseuerare in frequentatione Sacramentorum.

7. Perpetuam habere custodia, & cordis sensum, & maxime linguæ, facere sibi habitum cogitandi sapius de presentia Dei, & Angeli custodis, cui se commendabit sapissimè.

Quod vidua à tribus peccatis, sibi debet, quam diligentissimè cauere, quæ frequentanti Sacramenta, maxime sunt contraria.

Tria peccata oportet euitare, quæ sanctissimo Sacramento omnibus modis sunt contraria.

Primum.

¶ S P E C U L U M .

Primum & principale est superbia; hostis Dei capitalis, sibi enim, qui soli Deo debetur, attribuit honorem & gloriam, hinc Deus superbiae valde & semper resistit, vti principio omnis peccati. Et quomodo audebit vel praesumer cor superbum suscepisse corpus illius, qui se humiliavit vsque ad mortem? Cuius tota vita fuit exemplar humilitatis? qui potissimum venit in hunc mundum, ut hanc sanctam virtutem doceret & verbis & exemplo? Et qui tantum se etiam nunquam humiliat, ut dignetur sub specie panis & vini existere, & tam frequenter ad nos venire, & nobiscum manere; qui toties illum grauius offendimus, & vix ille suscepto, iterum offendimus.

Debet igitur vidua valde humiliter de se sentire, & quicquid boni habet totum Domino Deo acceptum ferre, reddere ipsi gloriam & honorem de omnibus, reputare se alijs omnibus & inferiore & magis indignam, considerando, quod si Deus tribuisset alijs, quod sibi concessit, nempe bonam voluntatem, auxilia temporis, & commoditatem seruendi ipsi & bene operandi, inspirationes quoque, & totius visitationes internas, multo forent meliores ipsa.

VIDUITATIS. 119

ipsa, & erga S. D. Maiest. magis grata,
& sine vlllo dubio, proximo suo essent,
ono exemplo.

Secundum peccatum est odium, &
rancor animi; Quæ enim maior temeri-
tas excogitari potest, quàm cum rancore
suscipere illum, qui dum omnibus
spoliaretur, fama etiam & ipsa vita, suis
crudelissimis inimicis cõdonavit om-
nia clamans. *Pater ignosce illis, &c.* Et qui
tãroperè nobis minatur nō velle se no-
bis dimittere, nisi & nos dimittamus a-
lij? Et si prius non simus reconciliati
proximo nostro, nihil illi gratū est, quic-
quid fecerimus; Et audiamus quid di-
cat S. Augustinus circa hanc materiam.

Quoties dicit ille. *fratres charissi-
mi, multis celebrare solemnitates Do-
mini, supra omnia fugite ebrietatem,
repugnate iracundie, sicuti crudelissimæ
bestiæ, expellite ex corde vestro odium,
sicut venenum mortiferum; & in vobis
tantus sit charitatis ardor, qui non solū
se extendat ad amicos; sed etiam ad ini-
micos, vt iecurè possitis dicere in orati-
one Dominica: Dimitte nobis debita
nostra, sicut & nos dimittimus debito-
ribus nostris.*

Si hæc dicit S. Augustinus in celebra-
tione Festiuitatum Domini, quid po-
stca

postea erit, quando quis suscipiet Corpus, Sanguinem, Animam & Diuinitatem ipsius Domini.

Tertium peccatum contrariū huic Sacramento, est immunditia, capitalis inimica Huic carni castissimæ, mundissimæ ac purissimæ ipsius Christi. Mundi enim corde & corpore tantum gustant hoc Sacramentum; Dæmonium autem, vocatur Spiritus immūsus, inter cætera nouina quæ habet; quia nocte dieque nos peccatis, & cogitationibus immundis, varijsq; illecebris infici, illaquiari, & hoc, ut contaminemur ac polluamur, & corpore, & mente, & sic nunquam audeamus accedere, seu appropinquare ad hoc Sacramentum, vitio carnis ad eò contrarium; Cum constet experientia, nullum aliud esse peccatum, quod hominem reddat magis similem bestijs, atque ipsa luxuria, quæ nos quàm maximè elongat atque separat ab hoc S. Sacramento: quod indicat Euangelium, de illo, qui inuitatus ad nuptias, respondit; *uxorem duxi. nō possum venire.* Si ergo inordinatus amor uxoris vel mariti, carperè impedit, quid obsecro de reliquis erit? Quotidiana experientia docet, quòd viduæ vanæ & lasciuæ, & quæ nō sunt ad eò boni nominis;

minis, rident alias, quæ sacramenta frequerant, sed audiat quid D. Augustinus dicat.

Preco vos & admoneo, in quantum possum, vt Dei gratia adiuuante, in hoc labore omnes, vt sincera & pura conscientia, mundo corde & casto corpore accedamus ad altare Domini, & digni simus suscipere corpus & sanguinem suum, non ad iudicium & condemnationem, sed ad tutamentum mentis & corporis, & ad medelam animarum nostrarum, quia in Christo, tota vita & salus nostra consistit, sicut ipsemet dicit in Euangelio, Muret igitur vitam suam, qui hanc vitam vult suscipere, quia si non mucauerit, ad iudicium sumet vitam, & potius ab ea corrumperetur, quam sanabitur, potius occideretur, quam viuificabitur, sicut dicit Apoll. hæc, hucusque S. August. loquitur.

S. Paulus scribens ad eos, qui in primitiua Ecclesia solebāt quod die communicare, vnum quod maxime cupiebat cordibus eorum imprimere, erat horror & immortale odium, quod debebant semper habere contra peccatum immunditiæ. Nunc enim dicebat, quod hoc peccatum coinquinabat & corpus & animam; Nunc vero quod maxi-
ma

1. Cor. 6. ma iniuria afficeret corpus CHRISTI
 INQUIENS; Nescitis quod corpora
 vestra membra sunt CHRISTI:
 tollens ergo membra Christi faciam mem-
 bra meretricis? absit. Aliquando etiam
 dicebat: quod violabat templum Dei:
 Ibidem enim paulò inferius dicit: An
 nescitis, quoniam membra vestra templum
 sunt Spiritus Sancti, qui in vobis est, quem
 habetis à Deo, & non estis vestri? Nonnu-
 quam dicit, quòd hoc peccatum facit
 Gal 5. hominem brutis similem, inquit enim
 animalis, aut homo non percipit ea,
 quæ sunt Spiritus Dei, &c. Alibi dicit
 1. Thes. 4. de operibus carnis; Luxuria immundi-
 Ephes. 5. tia, &c. quoniam qui talia agunt regnum
 Dei non consequentur: Iterum alibi: Non
 enim vocauit nos Deus in immunditiam,
 sed in sanctificationem Iterum dicit ali-
 2. Tim. 7. bi: Fornicatio autem & omnis immundi-
 tia, auaritia, nec nominatur in vobis, sicut
 decet Sanctos: Item: Dei voluntarem
 esse, vt simus casti & sancti, &c. Quan-
 toperè autem reprehendat viduas laci-
 uas, easque Timoth. suo deuitandas
 præcipiat hoc ibidem latius videre est.

Quomodo vidua debeat vitare & fugere
 omnem peccandi occasio-

¶

Si

Si vidua cupit perseverare in foelici
 spiritualis vitæ cursu, & cum fructu gu-
 stare sanctis. Sacramenta, omnibus
 modis necessariū est illi evitare & tol-
 lere omnem occasionem offendendi
 Deum, nec sibi nimium fidere, immo
 nec alteri se confidere, sed magis ab alio
 sibi timere, quàm à semetipsa; dicit
 enim Scriptura: *Qui amat periculū peri-*
bit illo: Et Saluator in Evangelio. Si o-
culus tuus te scandalizat eijs eum. Si Da-
uid homo secundum eor Dei, si Salo-
mon, tam sapiens, per occasiones lapsi
sunt, quid nos de nobis sperare, quid
promittere possumus? Et si S. Hierony-
mus, S. Benedictus, S. Bernardus, S.
Franciscus, & alij plures viventes in lo-
cus desertis, ut omnes fugerent occasio-
nes, tam graviter fuerunt tentati, quid
nobis sperandum est, si non tollamus
occasiones. Et si S. Paul. vas electionis,
aprus vsque in tertium cœlum, & ple-
nus Spiritu sancto, adeo castigabat car-
nem suam, adeo timebat, tollendo oc-
casiones, ieiunijs, vigilijs, orando, labo-
rando continuo pro Christo, quid no-
bis faciendum est? Ulteriùs, si nos, nul-
las habentes occasiones, lapsi sumus;
quid non faciemus, si nobis occurrant
rei offerantur? si etiam in ipsa orati-
ne

Marc. 9.

ne, tentamur ac distrahimur; quid non
orando, & offerentibus sese occasio-
bus, fiet? infirmi sumus omnes post
peccatum; & ideo tollendæ sunt &
vitandæ omnes occasiones nociuæ.
Amplius adhuc, natura nostra tā pro-
na & inclinata est ad malum; ad bonum
verò ita parum disposita, immò diffici-
lis & repugnans; vt, ad illud sit ad in-
star costæ maximè siccæ; ad hoc autē, vt
lignum viride humoribus plenum, &
sic in vno sufficit scintilla ad accen-
dendum ignem vno momento; in alte-
ro verò non sufficit ignis etiam valde
ardens. Quoties offerens se imaginati-
oni nostræ cogitatio aliqua extrava-
gās, solummodo per modum transcun-
tis, nonne statim, non solum appeti-
tus, sed etiam ipsum accenditur & in-
flammat? Nunquid ergo vide-
tur necessarium vitare ac
tollere occasio-
nem?

Quod vidua spiritualis, debeat relegare
& proscribere omnes vanitates, utpotè,
superfluum ornatum, & alios
omnes fucos, atque
similia.

Vidua cupiens placere Deo, & dare
proximo suo bonum exemplum, atque
cum fructu frequētare Sacramenta, de-
bet à se relegare ac proscribere omnes
vanitates, idq; propter multas rationes.

1. Quia non bene simul collocantur,
& vanitas & charitas; spiritus & caro: a-
mor Mundi, & amor Dei.

2. Et, ut S. Paul. dicit, *Qua autem n. n. a*
est, cogitat qua sunt Mundi, quomodo pla
nat viro. Et sic vidua cogitet, quomodo
placeat Deo; sed certum est, ac cerissi-
mum, quod hoc non placeat Deo, ergo
fugiendum? minimè.

3. Sicut antèquam esset vidua, adeò in
hoc sollicita erat & laborabat ut corpus
suum exornaret, solummodo propter
vanitatem, etiam cum obliuione & de-
timento animæ, quæ absque dubio se-
pius erat satis contaminata, & immun-
da; ita etiam cum iam sit vidua, & cupi-
at spiritualiter viuere, debet tota in
hoc attendere ut animam suam vir-
tutibus

entibus exornet, præbens corpori tantum necessaria.

4. Omnia illa quæ à S. Scriptura, vel prohibita sūt vel improbata, etiã vidua euitabit & fugiet, sed superfluus ornatus & omnis fucus, atque vanitates similes improbantur, igitur omnia ista fugienda sunt.

5. Quicquid alienum à Christo, fugiendum est; sed omnis vanitas Christo fuit inimica, & vehementer ab ipso rephensa, ergò vidua eam fug. et.

6. Quicquid rephenderunt ss. Doctores, vitandum est, sed ad vnum omnes rephenderunt etiam acriter vanitatem, igitur omnino fugienda.

7. Hoc quod ipsi Sancti quoque spreuerunt, omnino spernendum est à nobis, sed ipsi spreuerunt omnes huius mundi vanitates; igitur & nos eas spernere planè conuenit.

8. Vidua insistet fideliter negotijs earum viduarum, quæ summo opere laudatæ sunt & celebratæ in S. Scriptura; sed S. Anna vidua in nouo, & S. Iudith in veteri Testamento, & complures alie laudatæ fuerunt, quæ vanitatem abominatæ & execratæ semper sunt; ergò & nunc vidua harum vestigia sequetur.

8. In baptismo pompis & omnibus
vanitatibus huius mundi renunciauis
ergo turpe est postea illis uti.

10. Veniale peccatum, multa causas
mala, ut supra fassus dictum est, cum in-
gitur vidua sanctiorem præ reliquis
profiteatur vitam, minimè ab ea come-
mittendum.

11. Vidua vitabit omnem occasionem
scandali; sed velle spiritualiter viuere
& tamen huiusmodi vanitatibus uti, est
ocasio scandali, tam spiritualibus, quàm
mundanis.

12. Dicit S. Paul. Quod vidua quæ
in delitijs est, viuens mortua est; vera
autem vidua curabit, ut sit sancta &
corpore & mente: quæ istæ vanitates
nullo modo conueniunt sanctitati.

13. Ad viduæ partes pertinet, bono ex-
emplo præluere domesticis, maximè
filiabus, si supersunt: hinc autem ser-
uire Deo, istine sectari velle vanitates
ac voluptates: ne prauis exempli specimè
est, proinde spernantur & abiciantur.

Vidua iuuenis, quæ ornatur colori-
bus ac cincinnis, & in superfluo corpo-
ris cultu sibi complacet, alijs occasio-
nem præbet non tantum malas cogita-
tiones animo concipiendi, sed etiam o-
pere exquendi ac perficiendi, cum ta-

men

men Christiana charitas cauere omnes
scandali causas præcipiat. Vnde legitur
Iuditham, quòd formâ eleganti, & gra-
tiosa esset, instituisse ieiunijs, vigilijs, &
orationi, cilicio inducam, quò pallida
non rubicunda, deformis & non venu-
sta appareret; verebatur nimirum, nè què
accenderet innatâ pulchritudine; pro-
inde clausa, consortium & conspectum
hominum, maxime virorum vitabat.

Vidua taliter viuendum est, ne qui-
quam de illâ malè suspicari possit, ne
dicam loqui. Vnde tanquam rem inuisi-
tatum, memorat scriptura de eadè Iu-
dith; quòd inuenio de honestate ipsius,
vtrunque iuuenis & formosa foret, si-
militer locutus sit. Hæ verò vanitates
arsam porrigunt, peruersas cogitatio-
nes apprehendendi, itaque seponendæ
& detestandæ sunt.

Si ad eò usque liberalem se exhibet
Christus erga viduam, vt sæpè commu-
nicet & tradat illi corpus & animam
suam; quam obrem illam nõ deceat vic-
tissimam liberalem esse erga ipsum, dimi-
tendo ac donando ei, quibus abun-
dat, vanitates sæculi.

Nihil est, ad quod ardentiore studio
viduam eniti conuenit, præter absolu-
tissimam castitatem, & solidum ipsius
habi-

habitum: Medium verò ad hunc finem consequendum, est, carnem castigare ieiunijs, non fucare, aut nutrire delicijs. Quare honesta vidua omnes species vanitatis odisse debet.

Si beatissima Virgo progressa fuisset ad usum crisporum, fimbriarum, tyrmatum, & aliarum id genus muliebriũ ineptiarum, utique non ascendisset ad dignitatem matris Dei, nec visitasset eam Archangelus, nec corpus ipsius in celum Christus eueisset. Et vidua, quoties Mater Dei efficitur, quoties filium Dei in Eucharistia suscipit, ne leuissimas se vanitates ac venustates confundat?

Docet D. Bernardus, cultum externũ corporis esse iudiciũ internæ vanitatis in corde; multiplicia vestimenta prodere molliem animis & nimiam caritatem polienda carnis, demonstrare, animam prius debito cultu ac virtutibus caruisse. Ergò viduæ ab his omnibus abstinendum est.

Quantò quis liberaliùs se habet erga Deum deserendo amore ipsius, quòd ei ingratum esse certò cognoscit: tantò

f † Deus

Deus largiorem se testatur ergà ipsū,
 v potè cui cælestia dona communicat.
 Quantò penitiùs igitur vidua has vani-
 tates exuit, tantò opulentiùs supernorū
 beneficiorum gratijs induetur.

Sancti Pauli doctrina est, quomo-
 do aliquis, dum peruersè viueret, mē-
 bra sua commodauit peccato, & rebus
 turpibus; ita regrediendo ad Deū, debe-
 re illū impendere eadem membra in a-
 ctiones bonas ac sanctas; Et S. Hierony-
 mus scribens ad Demetriadē ita loqui-
 tur: sicut cum seruirem mundo, dele-
 ctabar vanitatibus, iisdemq; afficiebat.
 Ita postquā auspiciatus essem seruitutē
 Dei congruebat vt amare Deum, dele-
 ctarer Deo; placere Deo. Similiter faci-
 tandū viduæ. Demum omnes ista va-
 nitates spinæ sunt, vt ex Euangelio col-
 ligitur. Et tu offerendo Conditori tuo
 spinas expectas ab illo vvas? nimio-
 perè hallucinatis.

*Bonam viduam non posse simul vacare
 Deo & Mundo.*

Viduas inuenire est, quæ volūt, & ve-
 rō se posse putant, seruire Deo & Mun-
 do, consolatione cælesti & terrenā frui,
 frequentare sacramenta, & sectari sa-
 culi blandimenta, quæ quantū se ipsas
 fallant, ex ijs constabit, quæ propediē
 dicturus sum. Sed.

Sed ad faciliore rei intelligentiã aliqua præmittenda sunt. Primũ. Mundũ in præfenti materia designare viros ac foeminas, qui totos se ostenderũt in amorem bonorum mundi; vnde ciues mundi, & cõtemptores Dei dici merentur: & hæ sunt viduæ, de quibus loquitur S. Paul. eas versando in delitijs, mortuas veriũs, quã viuas esse. Secũdũ. Mũdus, hoc est, personæ carnales, & sensui deditæ, est inimicus Deo, nõ cognoscit Deũ odit quæcunq; Dei, vel à Deo sunt. Tertiũ, Qui non stat à Deo, viuit in Mũdo; & qui non viuit in Mundo, Dei amicus & filius est. Et alterutrum horũ verũ esse necesse est; quia nõ datur medium. Vnde Seruator in Euangelio. *Qui non est meũ, scilicet, per humilitatẽ, castitatem, bonitatem, contra me est, siue membrum Mundi est, qui mihi repugnat per superbiã, immunditiã & malitiã.* Et alibi: *Nemo inquit, duobus dominis contrarijs seruire potest; cui adicijt Ioannes Apostolus: Qui vult esse amicus huius Mũdi, erit inimicus Dei.* Et D. Iacobus. *Amicitia huius Mundi est inimica Deo.* Quartũ. Omnes qui appropinquant Deo, sũt odiosi Mũdo, vnde Apostolus. *Omnis, ait, qui volunt placere Deo, persecutionem patientur in hoc sæculo, & Magister*

gister Christus. *si mundus vos odit, loquitur ad Apostolos, Sci. ore, quia me priorē vobis odio habuit.* Quare ex primis hominibus, ille qui erat de Mundo Cain, occidit alterum (Abel) qui erat ex Deo. Esau odio habuit Iacob. Ismael persecutionem molitur aduersus Isaac, ut palam fieret, inquit S. Paulus, quemadmodum ij, qui viuunt secundum carnem, affligunt illos, qui viuunt secundum spiritum. Ergo si mundus est hostis Dei, ut quis proba vidua amore suo cum dignetur? Si tantoperē Deo displicet, quo pacto placeat Dei ancillæ? Quare ratione existimet vidua se mūdo satisfacturam esse, postquam nullos inter innumerōs s̄ctos repertus vsquedū fuit, qui illius cōiuetudinib⁹ perfectissimē respondisset? Nec ipse Sanctus S̄ctorum Iesus, illi placuit, utcunque æternā sapientia, & bonitate infinita proditus esset, & beneficam manum ad omnes amicos & inimicos extenderet.

Cōsiderationes aliquot apprimē efficaces ad extinguendum in nobis amorē Mundi.

Primò considera. Vitam tibi cōcessam ac donatā esse abs Deo, & pro illo expendendā, qui eā cōseruare nō desinit. Sed qua ratione retribues Deo vitā tuā, qui amore ipsius neq; deseris vanitates

tates, & bona opera, studio placēdi Mū-
do, prætergrederis? Quotidiè totum se
nobis in diuino Sacramento commu-
nicat, nec vllius respectum tanti facit,
vt solos nos derelinquat. Quamobrem
igitur nos cessemus à dilectione ipsius,
vt hæreamus in cōplexu Mundi? Quis
hominis respectus adeo terreat, vt im-
mensū amorē, inauditā benignitatem,
supremā liberalitatē, & fauores cū be-
neficijs incōparabilibus aspernemur?

Si charissimū maritū tuū resuscitare
teneris, ad eūdo Sacramēta, abijciēdo
luxum, & luctū assumendo, nonne prō-
pissimo animo hoc præstares? Mundus
licet fremeret, ac fureret? Cur itaque
Deus deterioris conditionis sit, quam
maritus?

Si vnigenitum filium, vel alium ex
charioribus amicis moribūdum, libera-
re ab imminente morte propoluisse,
frequentando Sanctissima Sacramēta,
ponendo superfluitatē vestiū, reseca-
do lymata, & quicquid in muliebri orna-
tu indecens, apparet: unquid nō vani-
tati valedicerēs, etsi Mundus reluctare-
tur? Quomodo ergo, vt placeas immor-
tali Deo, in cuius manib⁹ vita, & omne
solatium tuū constituta sunt, id ipsum
non perficis?

Placere debet vnusquisq; hominib' virtute & iudicio præditis: non Mūdo, qui inimicus est omnis boni, dicens malū bonū; & bonos à principio persecutus, fuit, Barrabbā anteponeudo Christo. Qua de causa igitur illius gratiā aucupemur? Qui olim obtemperarunt Mūdo, & illi complacuerunt, die sedēs, vbi sunt? vtiq; in infernō iuxta diuinē epulonem & sequaces eius. E cōtrario, qui amore Christi Mundū despexerūt, honorantur in cælo, & in terra, cū mendico Lazaro, & humili Frācisco, & innumerabilibus alijs. Quare sollicitos nos esse decet, non quomodo Mundo placeamus, sed quomodo ab illius cōsuetudine & consorcio liberemur. Affirmare solebat B. Paulus, se Mundo, & Mundum vicissim sibi crucifixum esse: Et, non futurū se seruū Christi, si hominibus perplacere cōstraretur. Quare qui gratus desiderat esse Mundo, nō mereatur appellari seruus Christi.

In horâ mortis, quæ fortasse propinquior est quàm suspicaris, voles te fortasse multa opera bona, & mundū despexisse, vt Deo tantō charior existeres; cur igitur non præstas hodie, quod tunc te consecisse optabis?

Erubescere, nisi frontem exuisti, quod

cum.

clim modestia, & honestâ vita, pulchra
coram Deo & Angelis eius apparere, &
gratiam cœlestem mereri possis ob hu-
manos respectus, nuntium mittas pre-
fati, & nihil sollicitius indages quâ be-
nevolentiam & laudem hominû Munda-
di recordum, vanorum, stultorum.

Si comedentem, bibentem, cubitum
concedentem Medicum in ægritudine
auerentem te, alij risu exciperent, nun-
quid desineres mâducare, bibere, medi-
cum accire? minimè enim verò imò ri-
deres ridentem te. Quapropter ergo,
dum pascis animam tuam cibo Ange-
lico Eucharistiæ, dum infirmitatibus
tuis medicinam quæris, dum bonum
prosequens & à vanitatibus quæ Deo
displicent, profugis, verearis eum, qui
tibi ridendo & dissuadendo contraria-
tur? Tu verò æquiore titulo illos ride-
to; illos despice, & condole, quod phre-
netici veròrem stultitiam suam non a-
gnoscant.

Deniq; omnes sancti verbera & cala-
mitates perpeffi sunt, oēs in operibus
penitentia desudarunt, omnes carnem
suam cum vitijs mortificarent, omnes
spreuerunt Mundum & vanitates eius,
semper in timore & tremore vixerunt,
ac gratiam ac paradisum amitterent.

Et tu quæ Mundo & fallacijs illius obsecundas, & propter filios tenebrarum, intermittis opera lucis, mereri & consequi te posse felicitatem existimas?

Qualem deceat esse intentionem bona vidua in perceptione Eucharistia.

Quoniam Deus non respicit opus tantummodo, sed præterea intentione operantis, quæ si quidem recta fuerit, multò illud acceptissimum ei accidit, & si non nisi haustus frigida pauperi porrigatur: sin autem, despicit plane actus & conatus nostros, utcumque desererentur vniuersum Mundum, & daremus corpus nostrum ita ut ardeat: Idcirco sicut in omni bono, quod facimus opus est proba intentione, ita maxime, quando ad Authorem bonorum omnium accessuri sumus qui scrutator est cordium, & incredibilem in nobis puritatem ac sinceritatem requirit.

Finem in omni actione considerandum esse.

Semper itaque finis, cuius gratia operamur, nobis propositus & perspectus esse debet: si enim malus solet, similiter
opus

opus, quantumvis natura sua bonum,
in malum degeneraret. Quia verò Deus
est bonitas infinita, eò melius existeret o-
pus, quò purius ex amore eiusdem Dei
procedet.

Quamobrem, desideras placere Deo?
excita in anima tua firmam volunta-
tem siue habitum obtemperandi Deo,
ut hic ad omnes actiones te extimulet,
ut ita comedas, bibas, loquaris, dormi-
as, recrees corpus, & ornes animam,
quia Deus hoc abs te vult, hoc præcipit,
& pro infinita bonitate sua non dedig-
natur obsequia nostra acceptare. Verbo
dicam, omnia faciamus, ut Deo Opt.
Maximo charissimi. In Euāgelio di-
cebat Saluator, loqui se, ut gaudere suū
esset in nobis, & tūc, inquit Augustinus
gaudium ipsius est in nobis, quando
assequimur, & perficimus voluntatem
eius. Et nulla ratione alia satis sibi factū
ille reputat, nisi hac ut videlicet veli-
mus idipsū, quod Deus vult, nec vlla re
in actionibus nostris moueamur, præ-
terquam iussione Dei, & obliuiscētes,
gloriam & lætitiā, quā virtus parit,
soliū meminerimus Dei, & quicquid
fugimus aut sectamur, ad responden-
dum duntaxat ipsius beneplacito fuge-
re aut sectari incipiamus.

Pecca-

Peccatum mortale ingentium malorum origo est. Pariter & veniale. Sed est extremè fugiendum sit, ne in illa incurramus; nobilioris tamè intentionis iudicatur, fugere, quicquid inhonestatè sapit, quia & Deus sic præcepit, & non potest illi non talis fuga somnoperere placere. Taliter infernum timere conuenit, quia Deus illum timere voluit, gloriam desiderari, quia desiderari mandauit. Idem solum de alijs.

Nā profectò generosius est operari, quia Deus nos operari iussit. Amare enim, quia se amari indixit, ei obedire, quia sibi obediendum iniunxit, ubique bonitatem ipsius præponendo, quam propter præmia, quæ inde expectamus, Et quanto solertius hoc sine operabimur, tanto cumulatiores erunt merita, & corona illustrior.

Quando bonum opus aliquis aspiciatur, monet cum communitè, vel metus supplicij, vel appetitus glorie, vel amor virtutis, et si finis talis inter bonos ac laudabiles collocandus sit. Nihilominus non debemus hoc loco consistere, sed cum voluntas possit pro arbitrio suo velle vnum finem, & relinquere alium, vobis autem alio, Deo gratior sit, ut quid non respiciamus ad eiusmodi

qui

VIDUITATIS.

8.

qui ceteros præstantia ac dignitate excellat? verbi causa potest quispiam indagare virtutem, aut desiderio naturali, quo ad illam perpendet, aut studio placendi Deo. Ac tanta est distantia inter vnum finem & alterum, neuriquam vs explicare sit: tantò illustrior vnus altero, quanto solis splendor superat exiguam lucem candelæ, quanto oceanus guttam toris, quanto amplitudo cœli exilitatem granis sinapis

---

Quo triplici fine ad communionem Eucharisticam accedendum sit.

Primò vt satis fiat beneplacito Diuinae Maiestatis. Secundò. Vt semper vniti cum illo scimus, qui hac de causa diuinum illud Sacramentum instituit, ac proinde vsurpare verbum Apostolis: Quis me separabit à charitate Christi? hoc quippe mirificè placet Deo.

Tertio, vt cõcipiamus Spiritũ Christi. Spiritum inquam humilitatis, & obedientiæ, charitatis ac patientiæ, benignitatis & contemptus sæculi, & veraciter pronuntiemus: Vivo ego, iam nõ ego, sed viuit in me Christus, idque vt placamus Deo.

Quæ

Quartò ad recolendam passionem Christi, vt cum Paulo non gloriemur nisi in cruce domini nostri per quem ipse mūdo crucifix⁹ erat, & Mūdo illi. Id quoque, vt placeamus Deo.

Quintò, vt liberemur ab angustijs tribulationum, & exaltare queamus dexteram excelsi, & que complacere.

Sextò, Pro animabus in purgatorio detentis; nam & hoc Deo placens atq; acceptum est.

Septimò, Ad satisfaciendum pro peccatis, vitandum purgatorium, apprehendendum tantò citius coronam beatitudinis, & laudandum Deum. Similiter istud placet.

Octauò, Ad consequendum aliquod beneficium.

Nonò, Ad ostendendum gratitudinem pro beneficijs iam acceptis, quia non reperias gratius bonum, quod Deo offeratur.

Decimò, Ad latificandum vaiuersitatem Ecclesie triumphantis.

Vndecimò, Ad consolationē animę. Duodecimò, vt armemur & animemur ad pugnam spiritualem contra Mundum & Sathanam.

Vltimò, Vt bono exemplo proximos nostros, non sine augmento glorię diuine edificemus.

Oration

*Oratiuncula, quae usu veniunt, ubi diebus
finitis communio frequen-
tatur.*

Dirige o Domine sponsum ad cubi-
culum sponsae suae, quatenus ibi exci-
piatur amplexibus charitatis, & hac
vitione ad amorem tui inflammentur
cor meum & caro mea.

Cura, O caelestis Medice, omnes infir-
mitates meas, & confirma debilitatem
meam, ut ope Angelicae huius Medici-
nae, totus sanus, & aptus fiam, cuius vi-
res & conatus obsequijs tuis impen-
dantur.

Cognosco, O Deus, infinitum nume-
ri peccatorum meorum & quanto de-
bito tibi obstrictus sum, Quocirca ob-
testor te, ut intuitu pretiosissimi cor-
poris & sanguinis tui, aboleas omnia
debita ac delicta mea.

Multis cheu tribulationib⁹ circue-
tus, multis Sathanae laqueis implicatus
hereo. Veni itaq, veni oro solatiu &
fortitudo mea, ingredi domu serui
tui & corobora debilia mea, ut om-
nes laqueos diaboli abrumpam.

Pater pie, & Deus vitae meae, quando-
quidē comendavi tibi hanc animā, ut
Cam

eam deduceres per semitam mandatorum tuorum ad habitaculum sanctorum tuum; respice quæso in me nec unquam oculis clementiæ ac prouidentia tua gubernate desine.

Benedicta sit sempiterna deitas quæ vice peccatorum, quas meruerunt peccata mea, dignata fuit rependere mihi beneficia sua seipsam largiendo. Nullum me momentum tantæ dignationis inmemorem offendet Benedictus Deus, & mater Domini nostri Iesu Christi, cû omnibus sanctis & Electis eius, qui semper mihi auxilio sint, vt dignè diuinum hoc Sacramentum suscipiam.

Intra o Domine spiritus tuus in animam meam, & transformet eam in te, vt uiuat in tali charitate, Humilitate, obedientia, paupertate spiritus, mortificatione carnis, & contemptu Mundi, qualem tu exemplo vitæ tuæ docuisti. Talibus vinculis me ianoda, vt nunquam possim separari, sed conseruus abs te, me in sæcula seculorum Amen.

*Impedimenta progressus Spirituales quæ ab
na vidua sollicitè declinanda sunt.*

Primum defectus humilitatis, quæ
fundamentum est & custodia virtutis,
nam

VIDUITATIS.

139

nam qui caret humilitate, abundat superbia, id est vniuersitate omnium vitiorum. Ingratitudo, quæ exiccat fontem diuinæ pietatis, & nimium quantum Deo displicet.

Superflua loquacitas, per quam omnis deuotio cordis euanescit, & constitatur Spiritus sanctus. Contemptus peccatorum venialium.

Voluntas tepida, & languens desiderium in virtutibus proficiendi. Non enim satiatur à Deo, nisi quem fames ac sitis vrget.

Horror difficultatis in via cælesti, & diffidentia de Deo. Negligentia in oratione, sicut enim qui non seminat, neq; metit, ita qui non orat, non accipit. Vnde Christus, oportet semper orare, inquit, Conscientia æquo scrupulosior.

Præsumptio de acta vita quasi, ad metam perfectionis iam pertigeris.

Inconstantia in operibus bonis, nunc ea intermittendo, nunc resumendo.

Velle sequi proprii cerebri captum, & alius, maximè patrum spiritualium admonitiones negligere vecordia in domandis passionibus; nisi enim granum frumenti mortuum fuerit, fructum nullum affert.

Affixum esse rei alicui mundanæ, vt
diu

diuitijs, filijs, honori, aut similibus, Quod augmentum Spiritus nimio opere impedit. Indiscretio in excedendo modum, quando frequentantur exercitia etiam bona, quæ inde oritur, quod aliorum consilia posthabentur.

Oblivio præsentia Dei, propinqua mortis, & aliorum; Indulgere propriae voluntati, nec eam refranare in rebus etiam licitis; Prætereire examen conscientia; Timorem Dei vilipendere: nec mentem aliquando ad superna attollere.

Non versari serio ac sincere cum Confessario, & confiteri nunc vni sacerdoti, alias alteri sine licentia Confessarij proprij.

Non conari euellere habitus peruersos; non repugnare proprijs inclinationibus, non exterminare ea vitia, in quibus communius faciliusque impingitur. Blandiri carni suæ, neque mortificationi eam subijcere.

Magni p̄dere respectus humanos, & velle complacere simul Deo & Mundo.

Non tollere occasiones, loci, temporis, societatis, conuersationis, & similibus rerum, quibus à seruitute Dei distrahimur.

Tem.

VIDUITATIS. 141

Tempus absque utilitate dilapidare,
otiosè & infructiosè.

Non conari ad scientiam earum, que
conducunt ad utilitatem animæ, cuius-
modi sunt legitimè confiteri, solidè
humiliari, & id genus alia.

Incuria in custodiendo corde, &
preparando illud ad recipiendam sem-
per nouam de cælo gratiam.

Desidia in disponenda anima ad re-
ceptionem venerabilis Eucharistiæ.

---

*Documenta S. Hieronymi pro viduis &
matronis Christianis.*

Principiò, sicut adiuncto sibi mari-
to placere cupit; ita conentur placere
Deo, quem loco mariti amandum de-
legerunt.

Sicut viuètes in Mundo, vanitatibus
vacauerunt illius, ita postquam migra-
runt ad Christum, operæpretium est,
vt abdicant se à vanitatibus quæ illi
contrariantur.

Dum viuerent in matrimonio, foue-
bant ac nutriebant corpus, vt educan-
tis filijs, & portando, matrimonij pon-
deri pares essent. Sic concedet vt post-
modum ad sobrietatem, & iugum
Christi illud assuefaciant.

Adcò

Adeò vsque diligent castimoniam, ut omnia ipsarum membra, omnia verba, gestus & actiones spirent verecundiam ac puritatem.

Non tractent vnquam solæ cum viris præcipuè talibus, quorum sermo & personæ possint alijs sinistram suspicionem porrigere.

Omneiu conuersationem, cum personis lasciuis ac sensualibus intermittant, nec vnquam tales sibi appropinquare patiantur.

Nec detrahant, nec murmurent: neque malè de aliquo loquantur: sed à murmuratoribus abhorreat, ut ira quis quis ad eas accedit castè & caute, nec de vllò perperam sibi colloquendum meminerit.

Pari cura, zelo ac timore honestatem tueri debent, & tam sedulæ ipsius amatrices esse vt os & oculi, corpus & indumenta omnia honestatem præferant; nec quisquam coram illis audeat, nisi res maximè honestas & pudicas sermone attingere.

Declinent familiaritatem personarum quam mores & vita vanitatem oleant, præcipuè virginum ac viduarum infamiam.

Quanto iuniores sunt, tanto se flu,
dip:

diostius ornent decore pudicitiae.

In foeminis famam integritatis admodum teneram esse constat, & tanquam rosam, quia facillimò negotio, ubi praesertim deest maritus, aut gratis maturitas, violatur.

Non expedit ut recreationibus se dedant peregrinis, quae cum cantilenis & strepitu coniunctae sint, sed domesticis iisque modestis.

Semper gerat in manibus libellum aliquem deuotum, ne actionem seponat: hoc enim compendiosissimum medium est, quo suggestiones diabolicae dispelluntur. Quia caro non cessat repugnare spiritui; idcirco amore Christi cum eam restringere conitantur, & tanquam lasciuam bestiam abstinentiae exercitatione refrænent.

Iraeci, sicut est proprium hominis, ita non vincit ira, proprium Christiani; quare viduam excandescere, multo indignissimum.

Frequenter cogitent foeminas se se esse, ac subiacere passionibus humanis, & expedire magis, ut doleat stomachus, quam affligatur animus, ut mandetur corpori, quam periclitetur pudicitia.

Nunquam excidat memoria Iudith, & Anna prophetissa, quae diu nequaquam

vacatūt in Templo orationi, ieiunijsq;
 vethesaurum pudicitiae conseruent.
 Vnde vna truncauit caput Dæmonis,
 hunc enim figurat Holofernes. Altera
 inter viduas prima Saluatorem Mundi
 suscepit, & particeps cælestium secreto-
 rum effecta fuit.

Considerent animas suas esse filias
 Dei, proinde non debere cōquiri orna-
 menta extrinseca, sed omnem ambi-
 onem explēdam esse cultu animæ, quæ
 filiam Dei repræsentare potest.

Non contentæ sint bono inchoato,
 sed studeant ad finem illud perducere:
 nam Apostolus Paulus quidem incepit
 malè & finiuit benè; Iudas è contra in-
 cepit benè, sed finiuit pessimè.

Quorsum Christianæ viduæ cincti-
 ni & fuci? Quomodo talis peccata sua
 deslere potest? Hæc sanè non ad Chri-
 sti regnum, sed ad Antichristum perti-
 net. Et qua fiducia erigit vultum ad cæ-
 lum, quæ, cum mutauerit concessam
 sibi à Creatore speciem, ab illo non ag-
 noscitur.

Quapropter aliud promittimus, &
 monstramus aliud? quare lingua præ-
 dicat castitatem, & corpus testatur im-
 pudicitiam?

Magna

Magna enim uero uirtus, & digna, quæ sine intermissione inquiratur, natum esse in carne, & carnis curam uiuendo negligere.

Si Diuus Paulus timet inquiring. Non quod uolo bonum hoc facio, & proinde carnem meam in seruitutem redigo. Quis nostrum securitatem sibi polliceatur?

Si Dauid uir secundum cor Dei, & Salomon dilectus Dei uicti fuere, quis non metuat, se in lubrica mundi uita casurum?

Meminerit uidua semper uoluntatem Dei sibi explendam esse, à quo æternam bonorum retributionem sperat: neque enim omnis, dicit ille in Euangelio, qui dicit mihi Domine Domine intrabit in regnum caelorum, sed qui fecerit uoluntatem Patris mei. Et alibi. Cur uocatis me Dominum, & non facitis quæ uobis præcipio? Item. Qui facit uoluntatem Patris mei, ille Pater, Mater, soror, & frater meus est. Addit Propheta, filius honorat patrem, & seruus dominum. Ego igitur si pater uester sum, ubi est honor meus? Si ego Dominus uester, ubi timor meus? Unde liquet, cum qui non respōdet uoluntati Dei, nec amare eum, ut patrem,

nectimere vt dominum, quocirca Dauidi, qui peccauerat dicebatur: Tu verò non respexisti Deum benefactorem tuum. Et, qui honorat me, honorem recipiet; qui verò contemnit, confusione ac pudore inductur. Quid autem intolerabilius ac iniquius cogitari potest, quàm viuere contra voluntatem eius, à quo vitam suscepimus? aspernari præcepta illius, qui obtemperantibus sempiternam beatitudinem pollicetur? Deus enim uerò nihil indiget seruitute nostra, sed nos illius lege, vnde mandata eius desiderabilia esse debēt auro ac margaritis, quia incomparabile præmium est, quod eorum obseruationem subsequitur. Merito igitur indignatur nobis diuina bonitas, quia non solum præcepta ipsius vili pendimus, sed etiam celestem retributionem ingratissimis animis repudiamus.

Vox & sanguis Christi clamat: si vis ad vitam ingredi serua mādata, idcirco enim mortem subiit vt cum ipso viuere-remus, quod fit per obseruantiam præceptorum eius, quæ nobis reliquit in pignus diuinæ dilectionis suæ dicens, si amas me, custodi mandata mea, ille est qui diligit me, syncerè igitur amemus

VIDUITATIS. 127

mus Christum, si quidem recortamur nos sanguine illius redemptos esse. Nihil aliud velle, nihil agere debemus aliud, quàm quod ad cognitionem voluntatis pertineat.

Labora quamuis diues, & quicquid manuum labore lucraris, da pauperibus, hoc Deo magis erit gratum, quam si dares magnam partem bonorum tuorum.

Non est res exigui meriti apud Deum, bona filiorum educatio, qui discant auscultare, & non loqui nisi ea quæ ad timorem Domini, & res diuinas spectant.

Filiæ autem non audiant verba inhonestâ, lasciuia vel dissoluta, procul sint à cantilenis mundanis, à seruis lasciuis, non discant ab incunabilis res vanas, non illis perferentur aures, non fucis exornent faciem, quæ consecrata est Deo, non grauentur earum colla auro, & caput gemmis, non incedant crispatis capillis, quia sunt iudicia & præludia ignis infernalis

Si tu adeo es sollicita, ne filia tua ab vlla re offendatur, quare nō magis curas, vt non percutiatur malleo huius mundi

di, qui est Diabolus, neque vt bibat ex calice illo Babylonico, qui huiusmodi vanitatibus repletus est; vel vt non interfit Choreis, & alijs similibus diabolicis vanitatibus?

Vbi paululum excreuerit vt sit grandior, ducas illam semper tecum, & caueas ne illi prebeas malum exemplum, ne conuersetur cum iuuenilibus, sed ponis cura, vt nunquam sit ociosa.

Cum manducaueris, recordare quod paulo post sumptum cibum, debeat orare vel legere.

Fac tibi amicos plurimos per electionem synam, vt cum defeceris, recipiant te in aeterna tabernacula.

Da omnibus rogantibus te, praesertim tamen bonis, Vestis nudum, cibus esurientem, & visita infirmos.

Quoties extenderis manum, & pauperibus erogaueris electionem synam, iugitare tibi, quod is sit Christus; caue autem si Christus Dominus tuus mendicet, ne tu congreges diuitias.

Fuge consortia iuuenum, maxime eorum, qui vani, lasciu, & dissoluti sunt, qui nunquam tua tecta subeant, & Cantores cane peius & angue fuge, atque expelle e domo tua.

Si occurrat occasio vel necessitas in-
quendi alicui iuueni, semper tibi adfiet
præsens aliqua persona honesta, ne vi-
dearis ab alijs sola loqui cum illo;

Piarum ac deuotarum virginum &
viduarum conuersionem quæras &
optas habere semper.

Frequenter cogita de morte, & quod
tibi etiam sit moriundum, & sic nun-
quam cogitabis denuò nubere.

Ita te geras domi tuæ, vt domestici
agnoscant te patronam, & reuerentur
vt sanctam.

Honora patrem, & matrem tuã, sed
si tibi præberent occasionem deserendi
Christum Redemptorem tuum, non
agnoscas, nec audias eos vti parentes.

Fuge omnes personas de quibus ma-
la potest esse suspicio, & noli dicere, suf-
ficit mihi mea conscientia parùm curo
quid alij dicant, quia tollenda est etiam
occasio malè suspicandi, & offendendi
Deum. Quærat primùm regnum Dei,
& iustitiam eius, de reliquis necessarijs
Deus postea prouidebit. Nō abeat vidua
post desideria & delectationes sensuum
suorū & carnis; hinc est, quod in sacri-
ficijs veteris Testamenti, non offere-
batur Deo mel, & cera contemnabatur,
quæ

quæ est domus mellis, sed Deus volebat vt accenderetur oleum in templo suo, quod exprimitur ex amaritudine oliuatum; Pascha quoque voluit Dominus vt manducaretur cum amaritudinibus figuratis in lactucis agrestibus.

S. Paulus; castigat corpus suum, ne reprobus efficiatur; & vidua iuuenula replendo & infartiendo se varijs ac delicatis cibus, quomodo secura erit de sua castitate?

Multoties animus Patroni cognoscitur ex habitu seruæ illius. Non est possibile dum hîc viuitur, vt à moribus & obloquutionibus hominû simus liberi; quia malis solatium & quædam recreatio est; malè loqui de bonis; attramen vanus & inanis rumor citò euanescit Et ex vita præsentî licet iudicare de vita præterita: & ignis ex stupa citò deficit. Flamma etiam deficientibus linguis facilè & paulatim extinguitur.

Si de te malè loquuntur; cesset vitium, cessabit & rumor, & obsequium.

Nobilitas, forma, ætas, & opes, causant vt vidua ab omnibus magis sollicitentur; hinc fit, vt quo plures sint qui

qui pudicitiam impugnent, eò maiora etiam sint præmia constituta ei, qui melius nouit fingere.

Vitabis illas viduas quæ non spontanea sua voluntate, sed necessitate sunt viduæ, & quæ eo modo viuunt, ac si non perdidissent maritum.

Vidua rarissimè prodeat in publicum.

Deus non fecit te diuitem vt sis otiosa, sed vt filas seu per pensum trahas, labores, & sic semper habeas quod posses ex opere manuum tuarum, dare pauperibus.

Semper tibi vt speculum, hanc sententiam ante oculos ponas: Quod tibi vis fieri, alteri quoque feceris.

Non sis facilis ad credendum de alijs malum, quia hoc propriè est indicium animi leuioris, & relinquit semper personam inquitum, sicut etiam malè loqui de alijs.

Non attendas ad laudes aliorum, sed ad tuam conscientiam.

Semper sis armata & præmunita contra peccatum, & ideò parum loquere

Nihil tibi ipsa humilitate preciosius, nihil amabilius æstimandum, quæ conseruatrix & custos est omnium virtutum:

atum: nec quicquam est quod res red-
dat Deo & hominibus gratiores, quam
vera humilitas, dicente Domino: super
quem requiescam, nisi super humi-
lem?

Verum huiusmodi humilitas, non
debet esse superficialis ac simulata, &
consistere non tantum in verbis; sed in
corde & factis, quia multo deformior
est superbia, palliata humilitate: & vitia
magis enormia sunt, quæ virtutis præ-
textum habent.

Nō te præferas vlli personæ propter
nobilitatem: neque eo intuitu illam te
inferiorem reputabis.

Non hominū conditionē respicies,
sed animum, quia mores faciunt seruū,
& nobilē, vera autē libertas atq; nobili-
tas est, nō seruire peccato, apud Deū il-
la persona nobilior, quæ maioribus &
excellentiōribus virtutibus clarescit,
Inter homines quis illustrior S. Petrus?
& tamen erat piscator, & pauper ho-
mo? Inter mulieres autem, quæ nobili-
or, quæ vnquam fuit illustrior B. Vir-
gine? & tamen fuit sponsa fabri. Nihil-
ominus isti Piscatori tradidit Dominus
claves regni cælorum; Ecce autem spō-
sa meruit esse mater illius, qui istas cla-
ues Petro dedit,

Omnia

Omnes eodem preciosissimo sanguine Christi redempti sumus, & ab iisdem Adam & Eva primis nostris parentibus nati.

Non hoc sibi persuadeat vidua, quod ieiunando & abstinendo, sit sancta, quia in eo tantum consistit auxilium, sed non perfectio ipsius sanctitatis: & quid iuuat extenuare corpus abstinentia, si animus superbia infletur & extumescat? Quid prodest si facies ieiunio palleat, & huida sit mens invidia? Quid virtutis habet vel meriti abstinere à viro, & inebriari ira atque odio? Tunc bona est abstinentia, & meritoria atque laudabilis mortificatio carnis, quando animus ieiunat à vitijs; caro enim per abstinentiam affligitur ad hoc, ut in animo superbiæ tumor, retundatur; & extenuetur, & ut contempta vidua, discat suæ propriæ voluntati renunciare, illamque diuinæ voluntati conformare; hæc enim in humilitate perfectione constituit; & idcirco S. Paulus castigabat corpus suum, & quanto plus ei subtrahebat suos appetitus vel delectationes, tanto magis occupabatur in virtutibus, & ad conformandum se diuinæ voluntati.

g 6 Habe-

Habeas curam famæ tuæ, & taliter viuas, vt nemini præbeas occasionem de te malè suspicandi, & nemo de te possit aliquid mali fingere vel excogitare, quod aliter liceat credere; multò minùs vt aliquis de te possit malè loqui; alioquin in vanum conquirere de maledicentibus, si tu illis suggeras materiam maledicendi, si autem non præbueris occasionem vllam, & ipsi nihilominus de te malè loquantur, habebis pro consolatione testimonium conscientia tuæ, quæ satis secura est, quando scit, se nullam præbuisse occasionem cogitandi vel malè dicendi, & tunc nobis appositè accommodari potest, illud quod Christus: *Beati eritis cum vos maledixerint homines, &c.*

Sit in domo tua locus aliquis secretus vel remotus, ad quem subinde possis confugere, post multas tribulationum & afflictionum tempestates, & varias cogitationes, & curas domesticas, tanquam ad tutissimum aliquem portum.

Taliter familiam tuam governa, vt potius velut matrem te diligant, quam dominam metuant, & ad reuerentiam

VIDUITATIS. 138

etiam illos prouoca benignitate, non seueritate; quia seruitus multò fidior esse solet, cum procedit ex amore, quam ubi oritur ex timore.

Habitu simplici & honesto sis, quæ sobrietas & verecundia comitetur.

Vidua etiam inuenis non debet redire ad statum matrimonialem, consilio Apostoli, nisi periculum sit incontinentiæ.

Satis tibi esto excessisse primū gradum virginittatis, & per tertium redactam esse ad secundum, ab officio conjugali scilicet ad continentiam vidualem.

Nonnullæ mulieres etiam superstitibus maritis edunt votum castitatis, & concupiscentiam suam moderantur. Et non erit casta ac continens, quam mors à consortio mariti diuisit?

Deus maritum tibi dedit, Deus & abstulit, & tam præclaram actionem iterandæ libertatis, & euadendi iugum virile, negligas?

In arca Noë mulieres vnum duntaxat virum, & viri vnam tantum mulierem sibi copulauerant. Idem inter animalia quoque seruatum legimus, vt doceamur, feminam contentam esse de-

bere primi marito, nec congruere, vt secundum adiungat.

Vidua iuuenis, quæ non vult aut non valet in continentia persistere, potius marito secundo nubat, quàm Diabolo seducenti consentiat.

Experimento didicisti, ad quod angustias matrimonium coniugatos, redigat: demùm omnes hasce amaritudines euouisti; cur ad easdem reuertes? Arces cæli aspice, quæ si quidem in rete semel inpegerint, vndique nè in idem ferantur iterum, circumspiciunt.

Ex necessitate virtutem fac.

Ne certum pro incerto apprehende.

Multæ viduæ & si non progrediantur in publicum, sed inter priuatos se parietes cõtineant, infame tamen nomẽ sibi comparant propter necessitudinẽ eum ministris domesticis, propter leuitatem vestium, vigorem ætatis & formam corporis: quod ad cautelem suam dictum velim, vt circumquaque custodias cor tuum, & abs te amoueas, vnde sinistra de te alijs suspicio ingenerari possit.

Cauere possas aut approbes consilium nutricis, & aliorum familiarium, tuorum; vix enim aliud suadere consueverunt, quam quod tibi placere, in suum
verò

verò emolumentum vergere intelligunt.

Si benè te operante tristatur pater tuus, certè lætabitur Christus, si domestici plorant, Angeli exultabunt.

Non es illius, qui te genuit, sed qui regeneravit, & in pristinā libertatē, dato sanguinis thesauro asseruit.

Nihil est, quod vehementius inflamet corpus ad libidinem, quàm cibus indigestus. Vidua iuuenis modico vino vtatur, si stomachus ita fert, & ea temperet sibi à cibus calidis.

Amorem gemmarum, & vanarum vestium, conuerte ad scientiam Sacrarum Scripturarum, & omnium eorum, quæ ad animæ tuæ salutem conducunt.

Ille, aiebat Ethnica fœmina, qui amorem in me excitauit, idem abstulit, & custodit secum in sepulchro; Si gentilis adeousque despexit illecebras, quid non polliceamur

nobis de vidua

Christiana?

Alia

Alia pro viduis documenta. S. Augustini.

Si filijs auctæ sunt, educent eos in timore Dei, & hoc præceptū earum studium sit, neq; tā glorientur se habere filios, quàm quod bonos habeant.

Si decreuerunt persistere in statu viduali, agant Deo optimo gratias, qui talem mentem inspiravit ipsis, nec sibi aliquid tribuant, sed totum diuinæ Maiestati.

Non contemnat viduas, cui non lubet viuere in viduitate: quia dona Dei multiplicata sunt, & variè diuiduntur.

Omne studium quo sibi deuincire solebat maritum, transferat ad placandū sibi Deum, cui quō uolentius placebit, tā o beatior futurus est, sicut è conuerso, quò tenacius adhæret Mundo, eò magis alienat à se Deum. Curet placere Deo per pulchritudinē animæ nempe humilitatem, castitatem, sapientiam & dilectionem.

Succedant delicijs carnalibus delicijs spirituales ut puta, lectio, oratio, pia meditatio, frequentatio bonorum operum

perum, spes vitæ æternæ, eleuatio mentis in Deum, & perpetua pro acceptis beneficijs gratiarum actio, nam tales oportet esse delicias viduæ bonæ & Christianæ.

Studiofiffimè caueat, ne in vicem amoris mariti succedat amor diuitiarū, multæ enim fœminæ, & si viciffent lafcuiam, non tamen superarunt auaritiã, tantò impotentiùs postmodum amantes aurum & argentum, quantò viriliùs antè concupifcentiam membrorum represserant. Intenta fit quoufque fanitas patitur, ieiunijs ac uigilijs.

Deum ex toto corde amet; hac enim ratione sentiet alleuari sarcinam laboris & tribulationis suæ, & non minus dulcem, quàm fit uenatoribus, piscatoribus, & Mercatoribus occupatio sua. Si autem hi tantopere gaudent ac gloriantur præda sine lucro suo, quantò iustiùs lætandum est conciliato, & lucrifacto Deo?

Famam bonam uidua conseruare meminerit, non ut ipsa laudetur, sed quo Deus [glorificetur & ædificetur proximus, nec quisquam scandalū reterat: quia extinguere famam propriã, unde proximus spiritualiter occiditur, crudelitas est.

Quam-

Quamobrem abstinere tenetur non tantum à malo opere, sed & ab omni re, quæ speciem mali præ se fert, ne cui vel conuersatione vel loquela, & similibus occasio præbeat malè suspicandi, detrahendi, aut idem audiendi, cum boni exempli gratia, omnia genera bonorum operum inchoanda sint.

Quod si rebus optimè gestis, cito demeritum suum tamen diffametur, ad patientiã recurrat, addo & ad legitiã quia merces ipsius copiosa erit in celo, ~~si in terra~~ ^{si in terra} impertegsa constituerit. Vidua, quantumcunque nobilis, sana, Diues, & proles aucta sit, debet non hominibus reputare se desolatam in præsentì Mundo, & non sectari cõsolationes, nisi in Deo tanquã peregrina super terram, in exilio constituta subiacens metuendis in valle lacrymarum periculis, remota adhuc ab æterna fælicitate, & de eius possessione incerta; quapropter desceant conditionem suam cum Dauide & Apolo.

Diui-

Diuitiæ si affluant, non apponat cor
suum.

Non gaudeat numero filiorum, nisi
viderit eos proficere in timore Dei, &
modestia Christiana.

Omniùm maximè detestetur avari-
tiam, cum scriptura dicat, nihil esse sce-
lestius avaritia, nihil iniquius, quàm a-
mare pecuniam, quia auarus pro auro
vendit animam suam, & Avaritia, te-
ste Apostolo radix est omnium malo-
rum, vt nihil mirum sit, Christum in
Euangelio difficultatem, quam habe-
bunt avari in ingressu cœli tã opere ex-
aggerasse. Facilius trahitur camelus per
foramen acus, quàm diues in regnum
cœlorum. Ceterùm per diuitias, res om-
nes terrenæ designantur. Hęc viduis se-
ntio perpendenda sunt.

S. Hieronymus, do cens demetria de
nobilissimâ, opulentissimamque si rã
Romanam qualiter se deberet occupa-
te interdum; Vbi expediueris, inquit,
psalmodiã & orationes, non cõsides
otiosa, sed apprehendes lanam & linũ,
nobis, & colliges etiã quod sodale no-
uerint. Tũ ad Texturã sua accõmoda-
Texte

Texe telam & retexe si opus sit. Et in
 huiusmodi negotio proluxa dies cuius
 opinio tua decurret; caue interea
 in tergum reijcias curam animę salua-
 bis Te, & attrahes proximas, & eris
 Magistra sanctę conuersationis, lucci-
 facies sodalium animas, multos erro-
 res, qui eo tempore accidere potuissent
 præcauebis. Nam, sicut scriptura loquitur;
 anima otiosa plena est malis deli-
 ctijs. Neque enim persuasum tibi esse
 debet, Deum te dotasse diuitijs, ut otio
 distillas. Sed ut labori insistes, & labora-
 do respicias ad voluntatem eius cui
 nihil grauius euenire potest quam dare
 pauperibus de labore manuum tuarum;
 hi quippe si iudicio ipsius expendantur,
 omnes facultates tuas longè excellent.

Idem S. Hieronymus instruens Lætiā
 nobilem Romanam, quomodo Pau-
 lam filiulam suam educare deceat, ita
 loquitur.

Anima, quā oportet esse tabernacu-
 lum viuētis Dei, hoc tantum audire &
 loqui discat, quod pertinet ad timorem
 Dei, non lædantur aures ipsius obscœ-
 nis colloquijs, procul sit à cantilenis
 mundanis, & à cunis affuescat ad psal-
 modiam spiritualem; Remota sit à ser-
 uis lasciuia deditis, & consodales ip-
 sius

lius à familiaritate sæcularium personarum abstineant, ne illi grauissimo damno suo virus instillent, quod ex alijs ipsæ imbibierint.

Iungantur ei sodalis eiusdem disciplinae capaces, vt earū virtute ad progressum extimuletur. Quod si in pigritiam abiret, ne responsionibus percellatur, sed excitetur ingenium & natura ipsius, exhortatione mansueta quatenus gaudium concipiat ex beneficijs, & de erratis indoleat. Summo opere verò caueatur nè propositum studiū odio habeat, ideoque probum illi magistrum, virum ætate maturum, & doctrina secundum prospicito. Non discat in iuuenture, quæ iam haud profutura videatur in adulta ætate, difficile siquidem obolere est inueteratas consuetudines præsertim malas. Nutrix eius ne sit superba, ne lasciuia, ne blāda, sed modesta, erga omnes dulcem se præbeat, vt vnusquisque experiatur, ex Matre prodijisse rosā. Doceatur cui Regi mācipata, cui militiæ adscripta sit videlicet Christianæ. Caue auriculas illi perforas, faciem quam Deus sibi consecrauit fucis oblinis, collum monilibus oneres, & caput margaritis, Cristas nè

erigito, quia indicium gerunt flammę
infernalis. His gemmis potius ornata &
locupletata appareat, quibus compa-
rari potest prætiostissima margarita
CHRISTVS IESVS sponsus animę
ipsius.

Prætextatę Matronę Romanę in
mentem veniat, quę, cum à Marito
Hymmetico, auunculo Eustochij vir-
ginis exuere eam consueto habitu in-
beretur Marito obtemperans, in qua-
dam veluti iudas capillū Eustochij ere-
xit, vt ita propositum virginis & Mariti
desiderium superaret. At eadem nocte
vidit in somnis contrastantem sibi
Angelum domini, voce terribili sic in-
terminantem:

Tu nē Prætextata, præceptum mariti
tui præponere mandato CHRISTI?
Tu caput consecratę D B O virginis
facrilegis manibus atrectare? Ex
hoc igitur momento ille exarescent,
& inter cruciamenta consideres im-
piam temeritatem tuam; & paulo
post ad infernum præcipitabere: & nihil
destiteris ab hac nequitia mox filijs &
marito orbabere. Atque hæc omnia ta-
lem exitum sortita sunt & repentina

mors peenitentiae ipsius tarditatem excepit. Sic inuehitur Christus in profanatores Templi sui. Sed tuetur gemmas & ornamenta sua quae dicta cupio ad instructionem tuam, ut noris quod timore & sollicitudine praestanda sint, quae Deo promissimus. Heli Sacerdos offendit Deum, quia peccata filiorum suorum non plexit. Vir non potest fieri Episcopus, si filios habeat malae famae & vitae. Pariter scriptum est matrem fore saluam per filios dummodo fidelis sit & sese a sanctimonia & honestate non separat. Si obligaris instruere filios tuos etiam adultos, quanto artius teneris erudire, illos dum pusilli sunt, & nesciunt inter bonum & malum distinguere? Si diligentissime praecaus ne filia tua alicunde laedatur, ut quid non impedis, ne violetur ab vniuerso Mundo, siue diabolo, aut bibat ex aureo poculo Babylonis pleno immunditia & vanitate? Ne euagetur foras cum Dina, ut videat mulieres regionis peregrinae; aut properet ad tripudia & choreas, aut in alias id genus miseras mundanas ac diabolicas se te indicat?

Non

Non enim propinquantur venena mani-
festa, sed occulta, & immixta delicatissimis
cibis; & vitia non raro sub specie
virtutis hominem decipiunt.

Cum deinde adoleuerit, comitetur
te ad Ecclesias prodeuntem, nec alibi
inueniatur, nisi aut in sacris templis,
aut domi suæ, orationi vacans exem-
plo Mariæ, quæ ab Angelo sola in cubi-
li offensa fuit: vnde præsentia ipsius il-
la turbari, quia præter morem ipsi eue-
nit, vt virum cõspiceret. Quærat spon-
sum Dominũ Iesum in cubiculo suo, &
charissimè foras egrediatur, nè satelli-
tes diabolici inuentam violent & vul-
nerent. Modicum vinum propter sto-
machum adhibeat. Aures ocludat so-
nis & strepitui qualicunq; nec seiscite-
tur, quem in finem, aut cuius gratia
fuerint excitat. Quotidie fac rationem
tibi reddat actionum suarum, & talem
te illi præbe, semper vt in te notet
quod imitari delectet. Absit vt malo
exemplo illam seducas. Compendio-
sius eam docebis opere, quàm verbis,
boni mores facillimè dilabuntur.

Ne permiseris, vt pedem domo effe-
rat, nisi se comite, aut versetur cum iu-
uenibus; sed amicitiam colat cum vir-
gini-

ginibus bonam, sanctamque, ita ut illarum exemplo ad orandum & psallendum sponso Creatori suo affuefeat. Horrorem illiingere societatum lasciuarum, sed honestarum, grauium ac deuotarum. Discat exercere lanam & linum, intorquere fila, nere & texere acu pingere, & sarcire. Mollitiem vestimentorum missam faciat, & habitu incedat, utili, non pomposo, concludens prandium cum appetitu, ut idonea sit, cuius anima sublata mensa, oratione & psalmodia, recreetur. Veruntamen discretionem colat, nec eo usque in ieiunijs progrediatur, ut postmodum ad necessarias occupationes inepra, & infirma remaneat. Quod si in villam tibi excurrendum, filiam ne domi solam desere, sic non sciet viuere absque te, & vehementer pauebit, si tibi se solam praeter morem agnouerit. Non sermocinetur cum alijs foeminis praecipue incognitis. Vice Serici, & Vnionum, libros pios circumferat, non tamen superbe vestitos, vel imbutos auro.

A lectione vero scriptorum mendacium, vel fabulorum extreme abstinereat. Iurare vel mentiri nequaquam audeat; & si supra dicta praestiteris, ab-

finis

168 SPECVLVM VIVITAT.
finitis angoribus, & ærumnis liberam
te experies, lucraberis animam filie
tuæ; in duplicem matrem illi futuraes,
& geminam in cælo coronam à Rege
gloriæ reportabis, qui est bene-
dictus in sæcula.

Amen.

Finis Tertiæ Partis.

INDEX